ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար Թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի

30 ՓԱՐԱՅ

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ
ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

30 ՓԱՐԱՅ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս փնացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ կամ որ և է յօդուած խմբագիր-Տնօրէնին պիտի ուղղուի։ Կ. Պոլիս Պահճէ-Գաբու Ճէլոլ Պէյ խան Թիւ 31 Մասիսի գրասենեակը։
Ճամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։
Չտպուած նամ[illegible] յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հեռագրական. — Խառն. — Ազգային լուրեր. — Արտաքին տեսութիւն. — Պոլսոյ մի գաղափարաց աշխարհին մէջ. — Թղթակցութիւն ի Փոքր Ասիոյ. — Հայ Թատրոն. — Այլ եւ այլք. — Թերթօն Մասիսի. — Ազդք.

Կ. ՊՈԼԻՍ 16 ՄԱՐՏ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Գահիրէ 27 մարտ.

Երեւելեաց ժողովին նստաշրջանը փակեցաւ այսօր։

Փարիզ 27 մարտ.

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Անժէի առաջնորդ Ֆրէբէլ եպիսկոպոսը, Սոլէյմի աբբայարանը վերադարձող Բենեդիկտեան կրօնաւորաց արտաքսուելուն համար հարցապնդում մ'ուղղեց կառավարութեան։

Նախարարապետ Պ. Ֆրէսինէ պատասխանեց թէ օրէնքը գործադրեց։

Ժողովն 73 ի դէմ 418 ձայնիւ հաւանութիւն տուաւ Նախարարութեան ըրածին։

Հռոմ 27 մարտ.

Պապն այս առտու կարդինալական ժողովին մէջ եօթն նոր կարդինալ ըստեղծեց, որոց մէջ են Ալժէրիի եւ Տըպլինի արք եպիսկոպոսներն։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եէմէնէն եկած վերջին լրոց նայելով ապստամբեալ Արապ ցեղերը բոլորովին յաղթուեր են, և այժմ կատարեալ խաղաղութիւն կը տիրէ անդ։

Երէկուան Վագըթէն առնլով ծանուցինք թէ Լէյլընթ Հէրըլտ Անկլօ-Ֆրանսական Թերթը բարձրագոյն հրամանաւ բոլորովին խափանուեր է. սակայն Լէյլընթ Հէրըլտ կ'ըսէ թէ տպագրական տեսչութեան հրամանաւ դադրած է հրատարակութենէ այնպիսի պատճառներու համար՝ որոց վրայ ինք պատշաճ չդատեր խօսիլ։ Հետեւաբար յիշեալ Թերթն ոչ թէ բոլորովին խափանած, այլ առժամանակեայ կերպիւ դադրած է հրատարակութենէ։

Քաղաքապետութիւնն ի պաշտօնէ կը ծանուցանէ թէ նոր հոխայի հաշուով տասն փարանոց 18 հատ սիմիթը մէկ հոխայ, նոյնպէս 20 փարանոց 9 սիմիթը մէկ հոխայ պիտի կշռեն, և մէն մի հոխան 4 1/2 ղրուշի պիտի վաճառուի. հետեւաբար մէն մի 10 փարանոց սիմիթ 53 1/2 կրամի ծանրութիւն պիտի ունենայ։

Մայրաքաղաքիս Անգլիական դեսպանուհի Տիկին Տիւֆէրին յառաջիկայ ապրիլ 1ին (Ն. Տ.) երեկոյթ մը պիտի տայ։ Հրաւիրագրերն այժմէն ղրկուած են։

Եգիպտական Լըթայիֆ պաշտօնական լրագիրն սկսած է հրատարակել Եգիպտական խորհրդարանի (երեւելեաց ժողով) վիճաբանութիւններն, ըստ խնդրանաց նոյն ժողովին։

Մայրաքաղաքիս հռչակաւոր փաստաբաններէն Պ. Ժորժ Շըվալիէ, որ վերջերս Եգիպտոսի Ընդհ. պարտուց կարգադրիչ յանձնախմբին Ֆրանսական պատուիրակ անուանեալ էր, անցեալ օր իւր պաշտօնատեղին դընաց։

Մայրաքաղաքիս անուանի սեղանաւորներէն Պ. Լէմիտաս Պալթաճի, որ ժամանակէ մ'ի վեր փարիզ կը գտնուէր ծխախոտի րէժիի խնդրոյն համար, կիրակի օրը Վառնայի ճամբով մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

Անցեալները ծանուցինք թէ ելմտական պաշտօնատան մէջ համարակալութեան կեդրոնական դիւան մը պիտի հաստատուէր, որ յիշեալ պաշտօնատան հաշիւներուն կանոնաւորութեան և կրկնատումարի դրութեամբ բռնուելուն պիտի հսկէր։ Այս առտու Վագըթ կը ծանուցանէ թէ յիշեալ դիւանը վեհ. Սուլթանին հրամանաւ հաստատուած է։

Թէրճիւմանը Հաքիգաթ կը ծանուցանէ թէ վերջին օրերս Էրէնքէօյէն ածուխ բերող «Խամիյէ» անուն պետական շոգենաւը քանի մ'օրէն Սէլանիկ պիտի երթայ Ալպանիոյ ընդհ. հրամանատար Տէրվիշ փաշային տրամադրութեան ներքեւ դրուելու համար։

Նախկին Մեծ-Եպարքոս Խայրէտտին փաշան Նիշան-Թաշի կողմը մեծ ապարանք մը շինել կուտայ իրեն համար, չորս կողմէն պարտէզով շրջապատեալ։

Թէրճիւմանը Հաքիգաթ կը ծանուցանէ թէ կին մ'իւր ունեցած 2500 ոսկւոյ չափ հարստութիւնը Քաղաքապետութեան յանձներ է, պայմանաւ որ այս գումարէն յառաջ եկած շահուն կէսն, այն է 800 ղրուշ կանանց հիւանդանոցին տրուի և մնացեալ կէսն ալ իրեն յանձնուի իւր ապրուստին համար. իսկ մեռնելէն յետոյ այս վերջին 800 ղրուշն ալ յիշեալ հիւանդանոցին յատկանայ։

Օսմանեան ընդհանուր պարտուց վարչական խորհրդոյ անդամ և իտալացի արժէտոմարաց ներկայացուցիչ Պ. Մանքարտի երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս հասաւ։

Ափրիկեան Տրիպոլսոյ նախորդ հրամանատար Հիւսէյին Վասֆի փաշան չաբաթ օրն Անգլիական շոգենաւով Մալթայէն մայրաքաղաքս հասաւ։

Այս առտու Թէրճիւմանը Հաքիգաթի մէջ կը կարդամք։

«Կիմացնեն մեզ թէ կրօնաւորական զգեստ հագած, բայց թըշուառ երեւոյթ ունեցող կարգ մը Հայեր հոս հոն և մանաւանդ հայաբնակ թաղեր պտըտելով կ'ըսեն եղեր թէ Քրդաց կողմէ կողոպտուելով այս թշուառ վիճակին հասած են և այս պատճառաւ ողորմութիւն կը խնդրեն։ Թէ և անոնց նպատակը քաղաքական խնդրոց վրայ Հայ հասարակութեան զգացմունքը գրգռել չլինի, սակայն յայտնի է որ այսպիսի խարդախութեամբ մը ժողովուրդը խաբելն ալ կառավարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ անոնց վրայ. ուստի ոստիկանութիւնը զանոնք կը ձերբակալէ և ձերբակալելոց թիւը մինչեւ հիմա երեսունն անցած է։»

Թէրճիւմանը Հաքիգաթի այս լուրին մէջ մեծ սխալ մը կայ։ Այդ Հայ կարծած անձինք պարզապէս Ասորիներ են քահանայի կերպարանօք, որք ժամանակէ մ'ի վեր շատցած են մայրաքաղաքիս մէջ, և քրիստոնէից մանաւանդ Հայոց տուները բաղխելով դրամ կը մուրան։ Գոհութեան արժանի է որ ոստիկանութիւնն այդ կեղծակերպ մարդիկը ձերբակալելով վերջ կուտայ այդ գայթակղական մուրացկանութեան։

Մայրաքաղաքիս հետ առեւտրական յարաբերութիւններ ունեցող Ամերիկայի անուն Պանքան, որոյ կեդրոնավայրը Բօթին է, իւր վճարքը դադրեցուց և կ'ըսուի թէ յիշեալ Պանքան 300,000 ֆրանք պարտք ունի քաղաքիս այլ և այլ վաճառականաց։

Ղալաթիոյ Նէգրոզմոս անուն վաճառատունն ալ իւր վճարքը դադրեցուց։ Կ'ըսուի թէ Պ. Նէգրոզմոս պատուական կարգադրութիւն մը պիտի առաջարկէ իւր պահանջատիրաց, և յուսալի է որ յիշեալ վաճառատունը շարունակէ դարձեալ իւր գործողութիւնն։

Սեթամպուլ լրագրոյ մէջ հետեւեալը կը կարդամք.

«Շաբաթ օրը կէս օրէն [illegible] կին մը, որոյ դէմքը թանձր քօղով մը ծածկուած էր, Բերայի ատամնաբոյժի մը դուռը զարկաւ։ Ատամնաբոյժին կինն այս պահուս իւր քանի մը բարեկամուհեաց հետ սրահը կը գտնուէր։ Քանի մը վայրկեան յետոյ, վերջինիս սենեակ մտնելով ատամնաբոյժին կինն հարցուց նորեկ այցելուին թէ ինչ կուզէր. այս վերջինը պատասխանեց թէ ակռաները ցուցնելու եկած էր։ Ատամնաբոյժին կինն, որ քողածածուկ այցելուին ձայնին այրական լինելն և քօղին տակէն անոր ընչացքը նշմարած էր, հրաւիրեց զայն որ Կ. Պօլսոյ կողմն իւր ամուսնոյն գրասենեակն երթայ, և նոյն միջոցին ծածկաբար ծառայ մը ղրկեց Ոստիկանութեան իմաց տալու։ Քիչ մը ետքը քողածածուկ կինն ատրճանակ մը հանելով [illegible] սպառնայեց ատամնաբոյժին կնոջ, որ իւր դրամն ու գոհարեղէններն իրեն յանձնէ։ Դժբաղդ կինը սարսափահար մարեցաւ։ Բայց ոստիկանները հասան ճիշդ այն պահուն, յորում ծպտեալ աւազակը տանը կարասիները խուզարկելու վրայ էր, և ձերբակալելով Ղալաթա-Սէրայի պահականոցը տարին զայն։»

Թէրճիւմանը Հաքիգաթ կ'ըսէ թէ Պրուսայի կուսակալութեան ներքեւ գտնուող Միխալիճի գաւառակին տասանորդի տրոց մէջ գողութիւն եղած լինելով՝ Պրուսայի նահանգին տասանորդի տրոց տեսուչ Վէզանթալ էֆէնտին Միխալիճ ղրկուեր է քննութիւն բանալու համար։

Կը լսեմք թէ Հայտար փաշայէն մինչեւ Ատա-Բազար բանուելիք երկաթուղւոյն շինութիւնն ի մօտոյ պիտի սկսի։

Նիկոմիդիայէն մինչեւ Էնկիւրի խճուղի (շօսէ) մը պիտի շինուի, և շինութեան ծախքը 2 միլիոն ղրուշ կը հաշուեն.

Թէրճիւմանը Հաքիգաթ կը ծանուցանէ թէ ելմտական պաշտօնատունն որոշեր է գաւառաց անտառներուն վրայ բաշխուած հէֆլէներն ետ առնլով շարժուն պարտուց կարգն անցնել, և այս մասին Բ. Դրան հաւանութիւնն առնալու վրայ է եղեր։

Անցեալ կիրակի օրը Ռումանիոյ Թագաւորութեան տարեդարձը լինելով մայրաքաղաքս գտնուող Ռումանական հպատակներն շնորհաւորութեան գնացին իրենց դեսպանական գործակատարին, որ համառօտ բանախօսութիւն մ'ըրաւ։ Նոյն օրը Բերայի Ցունաց Բանդյա եկեղեցւոյն մէջ ալ այս առթիւ եկեղեցական հանդէս կատարեցաւ։

Ֆէնէրի Ցունաց Պատրիարքարանն ի վաղուց բացարձակ արտօնութիւն մ'ունէր Ս. Միւռոնի օրհնութիւնը միայն ինք կատարելու, իսկ Ռուսիոյ, Ցունաստանի, Ռումանիոյ, Սերպիոյ և Սեւ-Լեռան օրթոտոքս և ինքնագլուխ եկեղեցիներն այս եկեղեցական հանդիսին ծախուց կը մասնակցէին, և Ցունական եկեղեցւոյ կնքով Ս. Միւռոն պարունակող սափորներ կ'առնէին Ֆէնէրի Պատրիարքարանէն։

Արդ Պուքրէշի Ցոնարէն Թերթ մը կը ծանուցանէ այժմ թէ Ռումանիոյ օրթոտոքս եկեղեցին Ֆէնէրի Պատրիարքարանին հետ ունեցած այս կապակցութիւնը խզելու մօտ է, և կ'ուզէ այսուհետեւ ինք օրհնել իրեն պէտք եղած Ս. Միւռոնն։ Հետեւաբար, Ռումանական կառավարութիւնը 40,000 ֆրանքի վարկ մը խնդրած է խորհրդարանէն, արծաթ սափորներ գնելու և ուրիշ ծախքեր ընելու համար, որք պէտք են յառաջիկայ Աւագ Հինգշաբթի Պուքրէշի մէջ Ս. Միւռոնի օրհնութեան առթիւ կատարուելիք եկեղեցական մեծ հանդիսին։

Վագըթ կը ծանուցանէ թէ Քրուփի հռչակաւոր թնդանօթին հնարիչ Գերմանացի Պ. Քրուփ իւր արդէն հնարած թնդանօթներն աւելի կատարելագործած և ուրիշ նոր թնդանօթներ ալ հնարած լինելով՝ մօտերս փորձեր պիտի ընէ. ասոր համար ամեն տէրութիւններէ բազմաթիւ թնդանօթաձիգ զօրականներ ու սպայներ հրաւիրեր է իւր ընելիք փորձերուն ներկայ գտնուելու։

Կ. Պոլսոյ Պուլղարական նախկին գործակատար Պ. Պալապանոֆ քաղաքական ասպարէզէն քաշուելով այժմ Սոֆիայի մէջ փաստաբանութեան [illegible] Փիլիպէի համանուն լրագրին հետեւեալ տողերը գրած է.

«Սոֆիայի կառավարութիւնն իւր Կ. Պոլսոյ գործակատարին միջոցաւ տեղեկացաւ թէ Բ. Դուռը Պուլղարները դրուելու հաստատուն դիտաւորութիւն ունի»։

Պետրպուրկէն կը հեռագրեն թէ տասներեք զօրավարներ՝ ընդ նախագահութեամբ պատերազմական գործոց նախարարին՝ ի ժողով գումարուելով որոշեր են որ Աւստրիական զօրաց Սեւ-Լեռան հողը մտնելը պատերազմի պատճառ մը կրնայ լինել։ Պատերազմական գործոց նախարարն յայտներ է թէ Ռուսիա նոր պատերազմ մ'ընելու կարող է։

Պէլկրատէն Սթանտարտ լրագրին քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ «Վիեննայի և Պէլկրատի կառավարական խորհրդոց մէջ այս օրերս ծրագիր մը կը քննուի, որոյ զօրութեամբ Պոսնիոյ և Հէրսէքի վարչութիւնը Սերպիոյ պիտի տրուի՝ Աւստրօ-Հունգարիոյ հետ զինուորական և առեւտրական միայուն դաշնակցութիւն մը կնքելու պայմանաւ, և Ֆրանչիսկոս Յովսէփ կայսրն երկու պետութեանց միացեալ զօրութեան գլխաւոր հրամանատարը պիտի լինի։»

Ռուսական լրագիրք կը հաստատեն թէ Սքոպելէֆ զօրավարը բազմաթիւ սպառնական նամակներ կ'առնու Գերմանիայէն։ Զօրավարն իւր բարեկամաց միայն ըսեր է թէ իւր բանախօսութեան պատճառաւ 43 հրաւէր ընդունած է ի մենամարտութիւն։

Դարուս ամենամեծ բանաստեղծին ձայնը լսելի եղաւ։ Վիքթոր Հիւկօ, որ ի մահ դատապարտեալ Ոչնչականաց կեանքը խնդրելու համար քանի մը տող գրութիւն հրատարակած էր փարիզի լրագրաց մէջ, հասաւ իւր մարդասիրական նպատակին։ Մեծանուն բանաստեղծն այս մասին հեռագիր մ'ալ քաշած էր ուղղակի Ռուսիոյ կայսեր, որ այս բարի ծերունւոյն աղաչանաց հաւանեցաւ, չնորհեց ի մահ դատապարտեալ հինգ Ոչնչականաց կեանքն։ Այս գեղեցիկ լուրը բերող հեռագիրը Վիքթոր Հիւկոյի հասաւ ճաշի մը միջոցին, զոր քանի մը բարեկամք կուտային իրեն։ Թշուառներուն հեղինակն, իմանալով թէ հինգ մարդ ազատած էր կախաղանէն, այնչափ ուրախացաւ, որ սկսաւ լալ, և իւր ձեռքը բռնած գաւաթն անմիջապէս «Զարին կենաց» պարպեց իւր բոլոր սեղանակցաց հետ։

Վիքթոր Հիւկոյի նամակն, ինչպէս կը յիշուի, թարգմանուած էր մեր անցեալ շաբթուան թիւերէն միոյն մէջ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅ ՄԵՍԻԱՆ

Մեր Զմիւռնիոյ Թղթակիցն հետեւեալը կը գրէ մարտ 13/25 թըւով.

«Թերեւս մեղադրէք Ձեր Զմիւռնիոյ Թղթակիցը թէ անփոյթ գտնուեցաւ իւր պաշտօնին մէջ. այնու զի ժամանակին չհաղորդեց լրագրոյդ «Հայ-Մեսիայի» խիստ հետաքրքրաշարժ եւ զարմանալի լուրն, լուր մը՝ զոր Թէրճիւմանը Հաքիգաթ ամենէն առաջ ամենայն լրջութեամբ հրատարակեց իբրեւ խիստ հետաքրքրաշարժ եւ տարօրինակ բան մը իւր ընթերցողաց հաղորդելու եռանդէն մղուած (առանց սակայն իւր ականջին հասած զրոյցն ստուգելու), կամ իւր պարապ էջերը լեցնելու տխուր պարտաւորութենէն հարկադրուած։ Սակայն անտարակոյս արդարացի պիտի գա[illegible]սին «Հայ-Մեսիային» գալստեան որբ յայտնէ Ձեզ թէ Թէրճիւմանը Հաքիգաթի «Հայ-Մեսիան» ըսիկ Զմիւռնացի վերմակագործ Թագւոր անուն անձ մ'է, որ ասկէ գրեթէ 3-4 տարի առաջ սիրային դէպքով մը մտային խանգարում ունեցած եւ ապա բոլորովին «խելագար» եղած է, քանիցս ինքզինք ծովը նետած եւ ազատուած է, մի քանի անգամ առանց անցագրի ուրիշ քաղաքներ փախած ու բանտարկուած է, եւ յետոյ «խելագար» լինելը յայտնուելով արձակուած է. շատ անգամ շատերու հետ մեք եւս սրճարանի մէջ պատահած եմք այդ թշուառ էակին, որ ամենայն լրջութեամբ կը խօսէր Աստուծոյ եւ նորա Որդւոյն վրայ, եւ նորա վարդապետութիւնները կը քարոզէր եւ յետոյ զինքը Դաւթի որդի կ'անուանէր. մի քանի օրէն յետոյ կը տեսնէինք որ այդ «Աստուածացեալ» էակն ամենայն խոնարհութեամբ քահանային առջեւ ծնրադրած՝ իւր «մեղքերը» կը խոստովանէր։

Ահա՛ այս պատճառաւ մեզ հետ նաեւ տեղական լրագիրք ամենեւին կարեւորութիւն չտուին Թրքախօս թերթին միամտօրէն հրատարակած ծիծաղաշարժ լուրին, որ՝ թէեւ ստոյգ՝ սակայն իբրեւ կարեւոր եւ զարմանալի լուր մը հասարակութեան հաղորդել՝ ըստ մեզ՝ բոլորովին անպատշաճ էր, այն գերագոյն պատճառաւ որ ծանօթ եղելութեան հեղինակը մի «խելագար» է։

Սակայն շատերու հետ մեք եւս չը կրցինք մեր զարմանքն ու ծիծաղը զըսպել երբ Պոլսոյ լրագրաց մէջ տեսանք «Հայ-Մեսիայի» քիմարական խօսքերու տրուած կարեւորութիւնն, եւ հանած աղմուկը. Ուստի «Հայ-Մեսիայի» աւետումնն՝ ըստ սարրաֆնիոյ՝ կը լուծուի «խելագար» բառին մէջ...։ Զարմանալի է սակայն որ Թէրճիւմանը Հաքիգաթ իւր քթին տակ գտնուած խելագարներուն քիմարական խօսքերուն ամենեւին կարեւորութիւն չտար, եւ կերթայ կուգայ Զմիւռնացի խելագարի մը ինքզինք «Մեսիայ» կոչելն իբրեւ հրաշալի եւ տարօրինակ բան մը կը հրատարակէ իւր թերթին մէջ ամենայն «լրջութեամբ»։ այս պարագայ կարծել կուտայ մեզ թէ Թէրճիւմանը Հաքիգաթ կարեւորութիւն եւ փափաք կ'զգայ նոր Մեսիայի մը գալստեան, որ լրագրութիւնը փրկէ օգտակար նիւթերու պակասութենէն, եւ լրագրապետը՝ սուտ լուրեր հրատարակելու մեղքէն...։

Մոռցանք ըսել, թէ յիշեալ «խելագարը» 20 օրէ ի վեր տեղւոյս հիւանդանոցը բերուած է, ուր կը մնայ «շղթայակապ։»

Ազգային գրադէտ Տ. Ռ. Յ. Պէրպէրեան մեզ հաղորդած է գեղեցիկ բանախօսութիւն մը, զոր 1880 նոյեմբերին արտասանած էր Իւսկիւտարի կրթասիրաց ընկերութեան Լսարանին մէջ, ի նպաստ Հայաստանի սովելոց տրուած երեկոյթի մը առթիւ, և որ ի խնդրոյ բազմաց կրկնուած էր յաջորդ տարւոյ յունուարին, Դպրոցասէր Տիկնանց Պոլսոյ Մասնաճիւղին Լսարանին մէջ։ Թէպէտ այսպէս երկիցս ունկնդրաց սահմանափակ շրջանակի մը մէջ լսուած, այս բանախօսութիւն, զոր ներկայ թուով կ'սկսինք հրատարակել, ոչինչ կորուսած է իւր թարմութենէն և մանաւանդ իւր օգտակարութենէն։

Տփղիսի Հայ լրագրաց մէջ կը կարդամք։

Մեզ հաղորդում են, որ ներկայ փետրվարի մէկին (բարեկենդանի վերջին շաբաթը) մի փառաւոր հրաշալի հարսանիք է լինում Թիֆլիսում։ Մի Նուխեցի երիտասարդ գալիս է Թիֆլիս ամուսնանալու նպատակով. այդ օտար երիտասարդը իսկոյն ընկնում է իւր համաքաղաքացի Մօցիքուլի ուռկանը, իսկ այդ Նուխեցի [illegible] Մօցիքուլը, որ խնամախօս մի հրեշ է, հինգ օրուայ մէջ գտնում է մի գեղեցիկ, սիրուն, նազելուն, տասնեւվեց տարեկան մի օրիորդ չորս հազար ռուբլի բաժինքով։ Հէնց որ Նուխեցի երիտասարդը [illegible] չորս հազար [illegible], իսկոյն երկու աչքերը չորս է դառնում. «Դէ՛հ շուտով պսակվենք, որ պէտք է Նուխի գընանք»։ Պսակը կատարվում է փառաւոր կերպով, իսկ պսակվելուց յետոյ՝ այդ սիրուն, նազելուն, տասնվեց տարեկան օրիորդը լինում է—մի յիսուն տարեկան քաւթառակին, իսկ չորս հազար ռուբլի բաժինքը դրվում է «սառուցի մառանում»։

Ալէքսանդրուպոլիսէն գրում են.— Մեր քաղաքի շրջակայ գիւղերից մի քանիսի մէջ տիրապետում է մի վատ սովորութիւն, այն է տասներկու տարեկան տղին ամուսնացնում են տասն և ութ կամ քսան տարեկան աղջկայ հետ. այդ խրդութեանը գլխաւոր պատճառն է իրենց տնային գործերի շատութիւնը, որով ծնողները ստիպուած են լինում անգիտակցաբար անբաղդացնել իւրեանց որդոցը.

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ԱԶԴ

Հայոց Տնտես. միութեան կանոնագրի ծրագիրը քննելու եւ նոր ծրագիր մը ներկայելու պաշտօնով նոյն միութեան ընդհանուր ժողովէն կազմեալ Քննիչ Յանձնախումբս նկատողութեան առնլով գործին կարեւորութիւնը, իւր քննութիւնը կատարելէ յառաջ Ազգ. լրագրաց միջոցաւ, անցեալ փետր. 27ին հրաւէր մը կարդացած էր թէ՛ Միութեան ընկերաց եւ թէ՛ այլ Ազգայնոց, որք սոյն Ընկերութեան յաջողութեան նկատմամբ օգտակար խորհուրդներ ունենին, հաճին գրով եւ իրենց ստորագրութեամբ հաղորդել մինչեւ մարտ 15, առ Յովհաննէս Կիւմիւշեան, Ղալաթիա, Մէհմէտ-Ալի փաշա խան թիւ 20։

Բայց Յանձնախումբս ցաւօք նկատելով թէ մինչեւ ցայսօր եւ ոչ մի անհատի կողմանէ ոեւէ խորհուրդ հաղորդուած չէ առ ինքն, իւր վերջին նիստին մէջ հարկ եւ օգտակար դատեց յիշեալ պայմանաժամն երկարելով, վերըստին հրաւէր կարդալ, որ միութեան յաջողութեան նախանձախնդիր Ազգայինք, բարեհաճին այս մասին իրենց օգտակար խորհուրդները գրով եւ իրենց ստորագրութեամբ հաղորդել վերոյիշեալ հասցէին մինչեւ ներկայ մարտ ամսոյ 31։

Ի դիմաց Հայոց Տնտես. Միութ.
Քննիչ Յանձնախմբի
Յովհաննէս Կիւմիւշեան

16 Մարտ 1882
Ղալաթիա

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

—o—

ԵԳԻՊՏՈՍ

Վերջին լուրեր ցոյց կուտան թէ Եգիպտական խնդիրը վերստին կարեւորութիւն ստացած է։ Մինչեւ իսկ, քանի որ արդի Խըտիվին հրաժարման, կամ անոր որդւոյն և կամ Նախորդ Խըտիվին իշխանութեան անցնելուն վերաբերեալ զըրոյցք կը պտըտին և հեռագրեր կուգան ի Կ. Պոլիս, պէտք է ըսել թէ տագնապալից վիճակ մ'իսկ ըստացած է խնդիրն։ Արդ, թէպէտ Եգիպտական խնդրոյն վրայ խօսելու կառավարական արգելքը չէ վերցած տակաւին, բայց այն ազատութեան չափով զոր մայրաքաղաքիս Եւրոպական և Թուրքական լրագիրք կը վայելեն արդէն, մեք ևս կրնանք մի քանի դիտողութիւններ ընել ի լուսաբանութիւն խնդրոյն։ Եգիպտոսի մէջ գլխաւորապէս երեք տարբեր շահեր կան այս պահուս, որոց ընդհարումը կրնայ վտանգ արտադրել։ Ասոնք են, Թուրքիոյ շահն, Եգիպտացի բնիկ տարրին շահն և Արեւմտեան պետութեանց շահն։ Թուրքիոյ շահն, ինչպէս սովորաբար կը սահմանուի Եւրոպական մամլոյն մէջ, է Խըտիվական իշխանութիւնը մերձեցնել Կ. Պոլսոյ վեհապետական իշխանութեան, և աւելի սերտ կապակցութիւն մը հաստատել երկուքին միջև. և այս՝ երկու տարբեր տեսակէտներով. Նախ՝ որովհետև վեհ. Սուլթանն՝ իբրև գլուխ կամ Խալիֆա խալիֆութեան՝ գլուխն է նաև Խըտիվին. և երկրորդ՝ որովհետև Եգիպտոսի փոխ-Արքայն իւր քաղաքական իշխանութիւնն Ն. Կ. Վեհափառութենէն ստացած է։ Մեզ համար, որ Կ. Պոլսոյ մէջ կ'ապրինք, տարօրինակ բան մը չկայ այս Օսմանեան հայրենասիրական պահանջմանց մէջ, բայց Եւրոպացւոց համար այնպէս չէ, և ինչպէս Տէյլի Նիւզ անոնց արձագանգ լինելով ըսած էր անցեալ օր, կը վախնան թէ Թուրքիոյ միջամտութեամբ կը խանգարուին Եգիպտոսի մէջ հաստատուած բարենորոգմունք, որք չկան ուրիշ Օսմանեան նահանգաց մէջ։ Այս երկիւղ անհիմն է անշուշտ, քանի որ [illegible] է այն յարգանքով զոր կը տածէ դէպի միջազգային պարտականութիւններ. բայց իրողութիւնն այս է որ կայ այդպիսի երկիւղ մը, և բացի անկէ, Ֆրանսա իրեն յատուկ երկիւղ մը ունի թէ Թուրքիա, Նեղոսի ափանց վրայ քաղաքական գործողութիւն մը կատարելով, Հիւսիսային Ափրիկէի մէջ այնչափ կ'աւելցնէ իւր ազդեցութիւն, որ Ֆրանսական շահուց վնաս կրնայ պատճառել։

Բնիկ տարրին շահն է այն զոր կը ներկայացնէ Ազգային կոչուած կուսակցութիւնն, որոյ արդի գըլուխն է Արապի պէյ գնդապետն։ Անձնական փառասիրութիւնք կրնան դեր մը կատարած լինել այս կուսակցութեան կազմութեան և ի հանդէս ածման մէջ. բայց գործն էապէս հայրենասիրական է։ Եգիպտացի ժողովրդեան կենսական շահերը չարաչար զոհուած [illegible] Իսմայիլին յուի վարչութեան [illegible] բնական էր որ այդ ժողովրդեան ոգւոյն մէջ փափաք մը յառաջ գար այնպիսի ուղղութիւն մը տալու Եգիպտոսի կառավարութեան, որ աւելի յարմարի Եգիպտացի բնիկ տարրին շահուց։ Եթէ առարկուի թէ ինչո՞ւ համար Արապի պէյ և ընկերք Խըտիվ Իսմայիլ փաշային չարալութեան, յուի վարչութեան և հարստահարութեան ժամանակները գլուխ չը վերցուցին և բողոքոյ ձայն մը չարձակեցին, կամ թէ ինչո՞ւ համար Պատուիրակաց ժողովն, որ այժմ ազգային կուսակցութեան պահանջմանց թարգման հանդիսացած է, յառաջագոյն լսելի չըրաւ իւր ձայն, և ստրկապէս խոնարհեցաւ ամեն զեղծմանց և անիրաւ պահանջմանց առջև, պատասխանն այս լինել կը թուի թէ ժողովրդական դժգոհութիւնն այն ատեն ևս գոյութիւն ունէր արդարև, բայց այն խստութեանց առջև, որք սովորական դարձած էին հին վարչութեան օրով, ո՛չ ոք կը համարձակէր բերան բանալ։ Հիմա որ, սակայն, մեծագոյն ազատութիւն մը կայ խօսելու և գործելու, Ազգային կուսակցութիւնն օգուտ կը քաղէ անկէ, և երեւան կուգայ անարգել։ Նա կ'ուզէ որ Եգիպտոս՝ Եգիպտացւոց ձեռամբ և յօգուտ Եգիպտացւոց կառավարուի. ուստի, ճըշմարիտ Սահմանադրութիւն մը յօրինած է, (որոյ գլխաւոր տրամադրութիւնք անցեալները Թարգմանուած էին լրագրոյս մէջ) և երեւելեաց կամ Պատուիրակաց ժողով անուամբ Ազգային խորհրդարանի մը տէր եղած է։ Ցորմէ հետէ Կ. Պոլսոյ խորհրդարանը դադրած է առժամապէս, Եգիպտոսի խորհրդարանը պարտի համարուիլ Արեւելից Առաջին խորհրդարանը, մանաւանդ թէ իւր ծագում աւելի հին է։ Արդ, նկատելով թէ այս կուսակցութիւն օրէ օր կը զօրանայ, իշխանութիւնն իւր ձեռքը կ'առնու, ժողովրդական դանգատանաց գոհացում տալու կ'աշխատի [illegible] յոյժ տկարացուցած է, կրնայ հասկըցուիլ թէ ո՛րչափ անտեղի է այն լուր թէ Նախորդ Խըտիվ Իսմայիլ փաշա վերստին ի նոյն պաշտօն պիտի կոչուի։ Եթէ ամենափոքր քանակութեամբ անկեղծութիւն կայ յիշեալ կուսակցութեան պահանջմանց մէջ, յայտնի է թէ բացարձակապէս պիտի հակառակի կայսերական հրամանաւ պաշտօնէ անկեալ Իսմայիլ փաշային վերակոչման։ Նոյն հաւատալիքը կը գտնենք նաև ընդարձակ նամակի մը մէջ, զոր Սըր Ուիլեմ Կրեկորի, Անգլիացի նշանաւոր քաղաքագէտ մը, որ քաջ տեղեակ է Եգիպտական գործոց, Գահիրէէն կը գրէ առ Թայմզ, (մարտ 17,) և յորում իբրև արդիւնք իւր անձնական հետազօտութեանց, մանրամասն կը նկարագրէ Ազգային կուսակցութեան տեսութիւնները, զորս կը պաշտպանէ։ Հետաքրքրաշարժ է կարդալ այդ կարեւոր նամակի մէջ թէ նախարարութիւնն, որոյ մէկ նշանաւոր անդամն է նոյն ինքն Արապի պէյ, կ'աշխատի, ուրիշ բարենորոգմանց հետ, նաև գերեաց տուր և առին ջնջման, մինչ քանի մը շաբաթ առաջ Եգիպտոսի մայրաքաղաքէն կը գրուէր Անգլիական ուրիշ երևելի լրագրի մը, (Սթանտարտ,) թէ Եգիպտական նախարարութիւնն որոշած է պահպանել գերութիւնն, իբրև էական պայման Եգիպտացւոց զարգացման և երջանկութեան։ Այս պարզ իրողութեան վրայէն կարելի է հասկնալ թէ Եգիպտոսի նկատմամբ եկած լուրերն ո՛րքան հակասական կրնան լինել։

Իսկ Արեւմտեան պետութեանց, այսինքն Ֆրանսայի և Անգլիոյ շահը սա է բնականապէս թէ Եգիպտոսի ընդհանուր պարտուց վճարման համար եղած կարգադրութիւնք, յորս մի մեծ բաժին ունին իրենց հպատակներ, անվրէպ ի գործ դըրուին, և Եգիպտոս, իբրև վաճառական կեդրոն և իբրև ճանբայ Հնդկաստանի, չէզոք և անխըռով դիրք մը պահէ։ Առ այժմ, պարզապէս ծիծաղելի է կարծել թէ Ֆրանսա և Անգլիա տարբեր դիտումներ ունին Եգիպտոսի վրայ. որովհետև ո՛չ իրենց միջև կրնան համաձայնիլ ապօրէն նպատակի մը վրայ, ո՛չ ալ կրնան յայտնապէս ոտնակոխ ընել վեհ. Սուլթանին իրաւունքներն, որք Եւրոպական վաւերացման ներքեւ են։ Միւս պետութիւնք, որք նոյնպէս քիչ շատ ելմտական և առեւտրական շահեր ունին Նեղոսի ափանց վրայ, եթէ ոչ նախանձոտ դէթ անվստահ աչօք կը նային Ֆրանսայի և Անգլիոյ շարժմանց յԵգիպտոս, և ստուգիւ չպիտի ուզեն թոյլ տալ որ երկու Արեւմտեան պետութիւնք շատ հեռու երթան այդ կողմէ։ Բայց եթէ այս օրերս Բարիզի և Լոնտոնի կառավարութիւնք մեծագոյն հոգածութիւն մը կը նուիրեն Գահիրէի անցքերուն, պատճառը սա է անշուշտ թէ Ազգային կուսակ[illegible] ները, կամ թէ ըսենք՝ սանձգուութիւնները, մի կողմէ Եւրոպացի պահանջատիրաց ապահովուած իրաւունքները վտանգելու երեւոյթ ունէին, քանի որ Պատուիրակաց ժողովը կը սկսէր խառնուիլ այն ելմտացոյցի, յորում անոնց վճարման գումարները նշանակուած են, և միւս կողմէ՝ երկրին մէջ անիշխանութիւն և զինուորական դիկտատորութիւն յառաջ բերելու երկիւղ կուտային։ Ցորչափ, սակայն, Ազգային կուսակցութիւնն զգուշանայ այս երկու ծայրայեղութիւններէ, Բարիզի և Լոնտոնի կառավարութիւնք ստուգիւ պիտի զգուշանան գործնական ձեւ մը տալէ իրենց շահուց պաշտպանութեան։ Անգլիա և Ֆրանսա չեն կրնար դիւրաւ համաձայնիլ Եգիպտոսի նկատմամբ կատարուելիք գործողութեան մը համար՝ բաց ի միջազգային քաղաքական նկատումներէ, նաև ներքին քաղաքականութեան վերաբերեալ նկատողութեամբք. որովհետև թէ՛ Ֆրանսայի, թէ՛ Անգլիոյ մէջ զօրաւոր կուսակցութիւններ կան, որք Եգիպտոսի կողմն որ և է գործնական միջամտութեան հակառակ են յոյժ։ Բայց թէ երկու արեւմտեան պետութիւնք ի՛նչ ընթացք պիտի բռնեն երբ Եգիպտոսի մէջ ծագին դէպքեր, որք որ և է տեսակ միջամտութիւն մը անհրաժեշտ ընեն, այս մասնաւոր կէտի վրայ չենք կըրնար շատ ծանրանալ այժմ, առանց մեր գրելու ազատութեան արդի սահմանէն անդին անցնելու։

Ի վերջոյ, պէտք է գիտել տանք թէ արդի Խըտիվը չարունակեր է իւր իշխանութիւն, կամ իւր որդւոյն յանձներ է զայն, մասնաւոր կարեւորութիւն մը չունի այս կէտ, քանի որ Եգիպտոսի կառավարութիւնն այսօր էապէս Եգիպտացի ժողովրդեան և Ազգային կուսակցութեան ձեռքն է. անոնց խոհեմութենէն, հայրենասիրութենէն և օրինասիրութենէն կախում ունի Եգիպտոսի ապագայն, և ո՛չ թէ Խըտիվի մը քմահաճ արարքներէն, որոց գրեթէ վերջ տուած է Եգիպտական Սահմանադրութիւնը, վեհ. Սուլթանին հրովարտակաց շնորհիւ իւր վայելած արտօնութեանց զօրութեամբ։ Իրաւ է որ մի քանի ամիս առաջ Անգլիա և Ֆրանսա մեծ կարեւորութիւն կուտային Խըտիվին անձին, և զայն հակառակ ամեն պատահականութեան իւր գահուն վրայ պահպանելու համար հանդիսաւոր յանձնառութիւն մ'ըրին համիմաստ ծանուցագրով մը, զոր ներկայեցին Ն. Բարձրութեան։ Բայց այս գործողութիւն տեղի ունեցաւ Պ. Կամպէդդայի առաջնորդութեամբ և անոր նախարարապետութեան միջոցին, երբ հասուն ծրագիր մ'ևս կար ի հարկին զինուորական միջամտութիւն մ'ընելու յԵգիպտոս։ Այնուհետև, սակայն, քաղաքականութիւնը փոխուած է ըզգալի կերպիւ, քանի որ Պ. տը Ֆրէսինէ աւելի զգուշաւոր ընթացքի մը կը հետեւի, և չուզեր գահավիժել գործերը, մանաւանդ թէ զինուորական միջամտութեան մը խօսքն անգամ լսել չուզեր։ Գուշակելի է ուրեմն թէ, եթէ վեհ. Սուլթանին հաւանութեամբ փոփոխութիւն մը լինի, Արեւմտեան տէրութիւնք գոհ պիտի լինին իրենց իրաւանց համար ապահովութիւն մը ձեռք բերելով, և անշուշտ պիտի ձեռք բերեն զայն որ և է նոր Խըտիվի մը պաշտօնավարութեան միջոցին։

Բ. Բ.

* * *

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

“Եւրոպիոյ ուշադրութիւնք տակաւին ուղղուած է դէպ ի Արեւելք, և ժամանակ մ'ևս այնպէս պիտի մնայ, — կ'ըսէ Թայմզ իւր մարտ 15 ի խմբագրականին մէջ։ Հերսէք, թէև նուաճողին աստիճանաւ, հետաքրքրութեան կեդրոն կը մնայ միշտ, ո՛չ միայն հոն կատարուող տեսարանաց դրդուիչ բնութեան պատճառաւ, այլ և ապագայ խառնաշփոթութեան մը պատահականութեանց պատճառաւ, որք ծածկուած կան Արեւելից կողմը ծագող ամեն խռովութեանց ներքեւ։ Պատերազմի դաշտէն եկող լուրերն, իրենց ամբողջութեամբ, ապահովիչ են։ Աւստրիական զօրաց Քրիվոշիոյ գաւառին մէջ մեծ բազմութեամբ և յանկարծակի յառաջացումն յաջող ելք ունեցած լինել կը թուի, և եթէ հաւատ ընծայենք պաշտօնական տեղեկութեանց, երկրին այդ մասն այժմ գործնականապէս ազատ է ապստամբաց ներկայութենէն։ Դժուարութիւնք յոյժ ծանր բնութիւն մը ունեցած են. բայց ո՛չ ձիւնն, ո՛չ ալ լեռնամէջերու անդունդները չեն կրցած կասեցընել Աւստրիացւոց յառաջխաղացութիւնն, և ապստամբաց խմբերն. իրենց կողէն և ետեւէն հարուածուելով, լուծուած և զանազան ուղղութեամբ փախած են։ Անհնար է համակրութիւն չզգալ այն քաջ լեռնցւոց վրայ որք իրենց կարծեօք կը կռուին իրենց ազատութեանց և հայրենի երկրին համար, և նոյնպէս անհնար է հաւանիլ այն ամեն բանի զոր Աւստրիա ըրաւ՝ իւր պահպանութեան յանձնուած երկրին վարչութեան մէջ. բայց երբ խնդրոյ տակ դրուած քաղաքական շահերն այնքան ընդարձակ են, այս բնական բերմունք պարտին տեղի տալ ընդարձակագոյն նկատողութեանց։ Այս գործի մէջ բուն հարցընելիք բան սա է թէ ապստամբութեան յաջողութիւնը թէ անյաջողութիւնն աւելի կը նպաստէր ընդհանուր խաղաղութեան պահպանման։ Հերսէքի ապստամբութեան յաջողութիւնն անտարակոյս վեր ի վայր պիտի շրջէր բոլոր Պալքանեան թերակղզին, և յառաջ պիտի բերէր Ռուսական միջամտութիւն մը, կա՛մ զինուք, կա՛մ այնպիսի պահանջումներով, որոց Եւրոպա հարկ պիտի համարէր ընդդիմանալ, և ի մի բան, պիտի խանգարէր Պէրլինի կարգադրութիւնն, և վերստին պիտի բանար Արեւելեան խնդիրն իւր ամենէն տագնապալից ձեւով։ Միւս կողմէ, եթէ Աւստրիա յաջողի իւր արդի նեղ սահմանաց մէջ պահել ապստամբութիւնն և վերջ տալ զինեալ ընդդիմութեան, այդ երկիւղալի պատահականութիւններէ ո՛չ մին երեւան պիտի գայ։ Բարեկարգութիւնք պիտի տիրէ, թէպէտ սուրին ծայրը ցոյց տալով, և թէպէտ ժամանակ մը երկու կողմերը փոխադարձ զայրոյթով վարուին իրարու հետ, ինչպէ անխուսելի է, երբ զինուորակ զօրութիւն գործածուի Միջոցն Ցուսալի է որ վերջերս Վիէննայ մէջ տրուած հաւաստիք մեռ տառ չպիտի մնան, և խաղաղա ման գործողութիւնը չպիտի տր տաւորի որ և է անպատշաճ խստու թեամբ։ Ապստամբեալ գաւառաց վերագրաւումն Աւստրոյ—Հունգարիոյ բիոյ պիտի պատճառէ շատ մարդ կորուստ, շատ նեղութիւն և մեծ քանակ դրամ, որովհետև 40 միլիո ֆիորին պիտի խնդրուի եղեր անմի ջապէս. բայց Վիէննայի կառավա րութիւնը չկրնար մոռնալ թէ պ տահած բաներէն շատը վերագրել իւր պաշտօնատարաց սխալներուն որք են չափազանց խստութիւն միջամտութիւն ազգային զգացմա և սովորութեանց։ Նորագոյն լուր կը ծանուցանեն թէ ապստամբեա գաւառաց բնակիչք սկսած են խո նարհիլ արդի կացութեան առջև և յուսահատած են ընդդիմութե նէ։ Նարանդայի հովտին մէջ պստամբք փորձ մը փորձեր են վ րստին համախմբուելու և գրաւ լու իրենց կորուսեալ դիրքեր բայց չեն յաջողեր. ուրիշ տեղ ալ, ապստամբաց ընդդիմութի հետզհետէ կը տկարանայ, կը նուա զի, կ'անհետանայ։ Եւրոպա նոր հանգիստ պիտի չնչէ եթէ խաղա ղութիւնը շուտով վերահաստատ ուի խռովեալ գաւառաց մէջ։ Աւ գործին տագնապալից երեւոյթ վերջ գտած պիտի լինի, և Աքսոյ լէֆ զօրավարին և Համասպանեա սպասած պատեհ առիթը նոր պիտի հեռանայ։”

Թայմզի այս հատուածը տեսնե լէ ետքը, կարելի է համոզուիլ թ անմիջական վտանգն հեռացած Հերսէքի կողմէն։ Բայց այն ափո պատահականութիւնք, զորս այն քան երկիւղով կը նկարագրէ Անգլիական թերթը, կան ու կը կենան, քանի որ Հերսէքի ապստամբութեան նման պարբերական անխո[illegible] բեւոր իրողութիւնք կը բանեն ա նոնց առաջնորդելու։ Դիւրին է ու րեմն տեսնել թէ ո՛րչափ խախու հիման վրայ հաստատուած է Եւրոպիոյ ընդհանուր խաղաղութիւնն, եթէ, ըստ Թայմզի ատենութեան, այ կարգի պատահականութիւնք կրնա վտանգել զայն։ Ցաւալի է նաև տեսնել թէ, այդ խաղաղութեան պահպանումը վայելելու համար, հարկ կը լինի աչք գոցել փոքր ժողովրդոց եղած անիրաւութեանց, և գոհութիւն յայտնել՝ երբ անոնք յուսահատ փորձ մը փորձելով չ յաջողին։ Այսպիսի պայմանաց մէ պահպանուած խաղաղութիւն մը չ կրնար երկարատև լինել, և եթէ կարենայ տեւական լինել, ստուգի չկրնար արդարացի լինել, կամ պատիւ բերել արդի քաղաքակրթութեան։ Այս է մեր կարծիքը. բայց հարկաւ այս չէ Եւրոպիոյ աշխարհակալաց մեծ մասին կարծիքը։

Բ. Ք.

* * *

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(29)

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ՅԵՐԿՐԷ Ի ԼՈՒՍԻՆ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
97 ԺԱՄՈՒ ՄԷՋ

==o==

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

ՔՈԼՈՒՄՊԻԱՏ

==o==

Սակայն հանապազօրեայ դիտողութեամբք տեսնուեցաւ որ գետնին վիճակն օր ըստ օրէ կը փոխուէր։ Օգոստոս 15ին, վերածխեալ շոգիներուն թանձրութիւնն զգալի կերպիւ պակսած էր։ Քանի մ'օր յետոյ գետնէն թեթեւ ծխոյզ մը միայն կ'ելնէր, որ իւր քարէ գագաղին մէջ փակուած հրէշին վերջին շունչն էր։ Քիչ քիչ գետնին դողալը դադրեցաւ, և ջերմութեան շրջանակը նեղցաւ։ Համբերատարաց ամենէն անհամբերներն սկսան մօտենալ՝ օր մը երկու գրկաչափ, հետեւեալ օրը չորս, և օգոստոս 22ին Պարպիքէյն, իւր պաշտօնակիցք և երկրաչափը կրցին կենալ ձոյլին վըրայ, որոյ մակերեւոյթն Սթօն'ս-Հիլի կատարին հետ հարթ հաւասար էր, յոյժ ողջապահիկ տեղ մը, ուր տակաւին ներելի չէր պաղ առնուլ ոտքէ։

“Վերջապէս, գոչեց Կըն-Բլըպի նախագահը, գոհութեան երկար հառաչով մը։

Աշխատութիւնք վերսկսան նոյն օրն։ Անմիջապէս ձեռք զարկին ներքին կաղապարը դուրս հանելու, որպէս զի թնդանօթին փողը բացուի. բրիչը, մուրճն և ծակելու գործիքներն անդադար բանեցան. կաւոտ հողն ու աւազը վերջին աստիճանի կարծրութիւն ստացած էին ջերմութեան ազդեցութենէն. բայց գործաւորները մեքենայից օգնութեամբ այդ խառնուրդին ալ յաղթեցին, որ ձոյլին շրջապատին հաղորդակցութենէն տակաւին սաստիկ տաք էր։ Դուրս հանուած նիւթերն արագապէս վերցան շոգեշարժ սայլերով, և այնչափ եռանդով ու ճարտարութեամբ աշխատուեցաւ, այնչափ Պարպիքէյնի միջամտութիւնն սաստիկ եղաւ, և այնչափ իւր փաստերը մեծ զօրութեամբ ներկայացան տոլարներու ձեւին տակ, որ սեպտ. 3 ին օրը կաղապարին հետքը չէր մնացած։

Անմիջապէս յղկման գործողութիւնն սկսաւ. մեքենաներն արագապէս զետեղուեցան, և զօրաւոր յղկիչներ բանիլ սկսան, որոց սայրերը ալրդեցին մարբերին ձոյլին խոլոր խորտուբորտերը։ Քանի մը շաբաթ յետոյ անհերթեթ փողին ներքին մակերեւոյթը կատարելապէս կլոր և յղկեալ էր։

Վերջապէս սեպտ. 22ին, Պարպիքէյնի զեկոյցին վրայ դեռ տարի մը չանցած, վիթխարի հրանօթը կատարելապէս ճշգուած, բացարձակապէս գագաթնահայեաց դրից մէջ և փափուկ գործիքներու միջոցաւ վեր հանուած, պատրաստ էր գործելու։ Կը մնար միայն Լուսինն սպասել, բայց տարակոյս չկար որ չպիտի վրիպէր ժամադրութենէն։

Ժ. Թ. Մասթընի ուրախութիւնն անսահման էր. քիչ մնաց որ թնդանօթին խոր հորէն ի վար իյնար, ուր նայած պահուն թնդանօթին փողամէջը դիտած ժամանակ սարսափելի անկում մը պիտի ունենար։ Առանց Պլոմսպերիի աջ բազուկին, զոր պատուարժան գնդապետը բարեբաղդաբար ողջ պահած էր, Կըն-Բլըպի քարտուղարն, իբրև մի նոր Երոստրատ, թնդանօթի խորոց մէջ իւր մահը պիտի գտնէր։

Թնդանօթը լմնցած մնացած էր և իւր յօրինուածին կատարելութեան վրայ կասկած չկար այլ եւս. ուստի հոկտ. 6ին, Նիքոլ նաւապետն, իւր առաջարկած գրաւներէն մին վճարեց, և Պարպիքէյն նաւագանձն իւր տումարներուն մէջ՝ հասութից կողմն երկու հազար տոլարի գումար մ'արձանագրեց։ Ներելի է հաւատալ թէ Նիքոլ նաւապետը զայրոյթէն ու սրտին ցաւէն հիւանդացաւ։ Սակայն տակաւին երեք գրաւ ունէր, երեք հազար, չորս հազար և հինգ հազար տոլարի, ուրոյ եթէ երկուքը շահէր, իւր գործը գէշ չէր, առանց գերազանց լինելու։ Բայց դրամը չէր մտներ իւր հաշուոց մէջ, և իւր հակառակորդին ձեռք բերած յաջողութիւնն այնպիսի թնդանօթ մը ձուլելու մասին, որուն տասն գրկաչափ հաստութեամբ երկաթի տախտակներ չէին կրնար դիմանալ, սարսափելի հարուած մը կուտար իրեն։

Սեպտեմբեր 23էն ի վեր Սթօն'ս Հիլի շրջափակը լիարձակ բացուած էր հասարակութեան, և դիւրաւ կը հասկցուի թէ ի՛նչ կրնար լինել այցելուաց բազմութիւնն։

Անթիւ հետաքրքիրք, Միացեալ Նահանգաց ամէն կողմերէն Ֆլորիտա կը դիմէին։ Թամբա քաղաքն հրաշալի կերպիւ մեծցած էր այս մէկ տարւան մէջ, որ ամբողջապէս Կըն-Բլըպի աշխատութեանց նուիրուած էր, և այս միջոցիս հարիւր յիսուն հազար բնակիչ ունէր. Պրուքի բերդը փողոցներու ցանցով մը շրջապատելէ յետոյ, այժմ կ'երկննար այն հողալեզուին վրայ, որ Էսփիրիթօ—Սանթոյի ծովածոցին երկու նաւահանգիստներն իրարմէ կը բաժնէ։ Նոր թաղեր, նոր հրապարակներ, տուներու համակ անտառ մը բուսած էին այն երբեմն ամայի և արեւակէզ աւազուտներուն վրայ։ Ընկերութիւնք կազմուած էին եկեղեցիներ, դպրոցներ, մասնաւորաց բընակարաններ շինելու համար, և մէկ տարւան պակաս ժամանակի մէջ քաղաքը տասնապատկեցաւ։

Ցայտնի է որ Եանքիները վաճառական ծնած են. ուր որ բաղդը զիրենք նետէ, սառուցեալ գօտիէն մինչև այրեցեալ գօտին, պէտք է որ իրենց առեւտրական բնազդումն օգտակարապէս գործածուի։ Այս պատճառաւ է որ պարզ հետաքրքիրներ, Կըն-Բլըպի գործողութիւնները տեսնելու միակ նպատակաւ Ֆլորիտ եկող մարդիկ, Թամբայի մէջ նստելնուն պէս, առեւտրական գործողութեանց ձեռնարկեցին։ Քոլումպիատի համար նիւթ և գործաւոր բերելու նպատակաւ վարձեալ նաւերն անօրինակ գործունէութիւն մը տուած էին նաւահանգստին։ Շատ չանցած, ուրիշ նաւեր ալ, ամեն ձեւով և մեծութեամբ, նըպար, հանդերձանք, վաճառք բարձած, ծովածոցին և երկու նաւահանգիստներուն մէջ կ'երթեւեկէին. նաւարդարարաց ընդարձակ տուներ, միջնորդներու գրասենեակներ հաստատուեցան քաղաքին մէջ, և Շիփինկ կազէթը (ծովային լրագիր) նորանոր նաւերու Թամբայի նաւահանգիստն հասնիլը կը ծանուցանէր ամեն օր։

Մինչդեռ ճամբաները կը շատնային քաղաքին շուրջը, քաղաքն ալ իւր ժողովրդեան և առեւտուրին տարապայման բազմանալուն պատճառաւ վերջապէս երկաթուղիով մը կապուեցաւ Միութեան հարաւային նահանգաց հետ։ Նախ երկաթուղի մը Մօպիլ քաղաքը Բէնսաքօլայի հետ կապեց, որ հարաւային նահանգաց ծովային մեծ զինարանն է։ Ցետոյ այս կարեւոր կէտէն հասաւ մինչև Թալլահասէ, ուր արդէն երկաթուղւոյ փոքր հատուած մը կար քան և մէկ մղոն երկայնութեամբ, որով Թալլահասէ կը հաղորդակցէր ծովեզերեայ Սէնթ—Մարքս քաղաքին հետ։ Ահա այս հատուածն էր որ երկընցաւ մինչև ի Թամբա—Թաուն, [illegible] և արթնցնելով իւր անցած ճամբուն վրայ կեդրոնական Ֆլորիտի մեռած կամ քնացած մասերը։ Հետեւապէս Թամբա, շնորհիւ ճարտարութեան այն հրաշալեաց, որ օրին մէկը մարդու մը խելապատակին մէջ ծնունդ առած գաղափարի մ'արդիւնքն էին, մեծ քաղաքի մը դէմք առաւ արդար իրաւամբ։ Զինքը մականուանած էին «Մունսիթի», (Լուսնաքաղաք), և Ֆլորիտի մայրաքաղաքն այնպիսի ամբողջական խաւարում մը կը կրէր, որ աշխարհի ամեն կողմերուն տեսանելի էր։

Ամեն մարդ պիտի հասկնայ այժմ թէ ինչո՛ւ համար այնչափ մեծ մրցում եղաւ Թէքսասի և Ֆլորիտի միջև, և այնչափ բարկացան Թէքսացիք՝ երբոր իրենց պահանջումը մերժուած տեսան Կըն-Բլըպի ըրած ընտրութեամբ։ Իրենց նախատես ուշմութեամբ հասկցած էին ինչ որ երկիր մը պիտի շահէր Պարպիքէյնի փորձած փորձով, և այն բարիքն որ այսպիսի թնդանօթի հարուած մ'իւր հետ պիտի բերէր. Թէքսաս՝ այս պարագայիս մէջ կը կորսնցնէր առեւտրի ընդարձակ կեդրոն մը, երկաթուղի մը, և ժողովրդեան մեծ աճում։ Այս ամեն բարիք կը վերադառնային Ֆլորիտեան թշուառ կղզւոյն, որ թումբի մը նման ձգուած էր ծովածոցին ալիքներուն և Ատլանտեան Ովկիանին կոհակներուն միջև։ Ուստի և Պարպիքէյն՝ Սանթա—Աննա զօրավարին հետ՝ Թէքսացւոց սաստիկ հակակրութիւնն հրաւիրած էր իւր վրայ։

(Շարունակելի)

ՊՏՈՅՏ ՄԸ
ԳԱՂԱՓԱՐԱՑ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

Ա.

Տիկնայք և տեարք,

Մի ուղևորութիւն ըլլալ ըսեմք ձեզ հետ, այո՛, ձեզ հետ, վասնզի միայնակ ճանապարհորդել տաղտկալի է և անհրապոյր։ Մարդկային էակն ընկերական ստեղծուած է. յամենայնի իւր նմանեաց ընկերութիւնն կը խնդրէ իբրև հաճոյք և իբրև օգտակարութիւն։ Երբ մարդ հանդիպած է մի տեսարանի, զուարթ կամ տխուր, գրաւուցիչ թէ հրամանդիչ, կ'ուզէ խոկոյն իւր տպաւորութիւններն հաղորդել մի ուրիշի. այս հաղորդակցութեան մէջ, հրճուանքն կը կրկնապատկի, վիշտն կ'սփոփի, լաւ մտածութիւն մի կը հաստատուի, թիւր կարծիք մի կ'ուղղուի. և յետոյ, ո՞վ պէտք չունի այլոց օգնութեան։ Միթէ կարելի՞ էր մարդկային էակին, իւր ծնելէն յետոյ, ապրիլ մի միակ վայրկեան առանց իւր նմանին օգնութեան, առանց իւր հօր և մօր խնամոց. մանուկն սնանելոյ, մեծնալոյ, ուսանելոյ համար պէտք ունի սննդի, ջերմութեան և հրահանգի զոր չկարէ անձամբ անձին հայթայթել և զոր կը մատակարարեն նմա իւր ծնողք և իւր դաստիարակք։ Հասարակ մարդիկ իսկ չը պիտի կրնային ապրիլ առանց փոխադարձ օգնութեան և աջակցութեան, առանց ընկերութեան։ Ո՞վ է այն մարդ որ յաւակնութիւնն ունենայ ըսելոյ թէ ինքն մէն միայնակ կարէ բաւել իւր ամէն պիտոյից, թէ կարէ պաշտպանել զինքն ամէն վտանգաց դէմ անօգնական, թէ ինքն առանձին կարէ հերկել, սերմանել և արտադրել այն ամէն նիւթեր՝ որք կարևոր են իւր կերակրոյ և զգեստուց կազմութեան համար, պատրաստել իւր անօթն, գործել իւր հանդերձն, կանգնել իւր բնակարանն, հանել երկրին ընդերքէն մետաղն և ձուլել՝ կռել՝ կոփել գործին որ իւր ձեռաց արկարութեան պիտի օժանդակէ, երկրի հանքերուն և բուսոց մէջ գտնել և բաղադրել իւր կենաց պահպանութեան կարևոր տարրերն, յակառամնի գտնել իւր անձն երկնից շանթին, օդոյ արկածից, գազանին ժանեաց, օձին թոյնին դէմ, ուսումնասիրել իւր անձն, արտաքին աշխարհի անհամար առարկայներն — կենդանի, բոյս, հանք — ցամաքն ու ջուրն, երկրագնդին մակերևոյթն, ու ալքն, մթնոլորտն, երկինքն, և այս ամէնուն օգտակար թէ վնասակար հանգամանքներն,—զի մարդկային էակին կեանքն կապուած է այս ամէնուն հետ, և այս ամէնն ճանչել և ուսնել պարտի՝ պահպանելոյ և զարգացնելոյ համար իւր գոյութիւնն և հասնելոյ իւր կենաց նպատակին, —երանութեան։ — կեանք կարճ, արուեստ երկայն—։ Ահա ինչպէս իւր նմանեաց ընկերութիւնն անհրաժեշտ է մարդոյն, որպէս զի ապրի։ Մարդիկ համերաշխ են միմեանց. կեանքն ու երջանկութիւնն միաբան և համագործ ջանից և աշխատութեան բաժանման արդիւնք են. վայրենութեան մէջ իսկ մարդն բացարձակապէս չէ մենակեաց. իւր կազմած ընկերութիւնք անկատար են. խումբեր են առաւել կամ նուազ թուաւոր, բայց վերջապէս ընկերականութեան սկզբան տիեզերականութիւնն կը հաստատեն. մարդն իւր բնութեան ամէն կողմերով կը մտնէ առ իւր նմանն։ Եւ մարդկութիւնն, որոյ ա՛յնչափ բարձր է կոչումն, զոր ի կատարելութիւն կը ձգտեցնէ մի վսեմ և աստուածային բնազդումն, որ յառաջդիմութիւնն ու քաղաքակրթութիւնն պիտի գոյացնէ, ինչպէս ընկերական չլինէր, մինչ կենդանիք իսկ, այլ և այլ աստիճաններով, ընկերական են, և կուղբ, մրջիւնք, մեղուք, թռչունք բաւական լաւ կազմակերպեալ ընկերութիւններ կը ներկայացնեն մեզ։ Նոյն իսկ ի՞նչ է անհատ կենդանական մարմին, եթէ ոչ մի ընկերութիւն այլ և այլ գործարանաց, անդամոց, զգայարանաց աջակցող ի մի նպատակ, որ է արտադրութիւն և պահպանութիւն կենդանական զօրութեան։ Ուղեղն որ կեդրոնն է խմացական և զգայական գործողութեանց, սիրտն որ կեդրոնն է արեան շրջանին, թոքերն որ կը շնչեն և ուր արիւն կը մաքրի, ստամոքսն ու աղիք որ կը մարսեն, զգայարանք որք արտաքին ու ներքին աշխարհաց մէջ հաղորդակցութեան գործիներ են, երակք՝ որք կենսատու հիւթն կ'երթան բաշխել մէն մի գործարանի, մէն մի բջիջի, ջիղք՝ հեռագրական թելք այս մարմնային կառավարութեան, ոսկերք՝ որ պինդ ունին մարմնոյն կազմածն, բազուկք և ոտք, ի՞նչ են, եթէ ոչ անդամք մի ընկերութեան, որոց ամէնուն միաբան գործունէութիւնն և փոխադարձ օգնութիւնն հարկաւոր են նոյն իսկ իւրաքանչիւրին կենաց համար։—Կրնայ յիշուիլ Ստամոքսին և Անդամոց առակն, որով երբեմն Մենենիոս Ագրիպպա Հռոմի մէջ նուիրական լերան վրայ քաշուող դժգոհ ռամիկն համոզեց դառնալ ի քաղաք և գործակցիլ ընկերային կենաց։

Այսպէս մարդիկ միշտ պէտք ունին միմեանց. ոչ մին ի մարդկանէ պէտք է արհամարհել, նոյն իսկ և ոչ ամենափոքրերէն մին, զի նա ևս իւր յատուկ դերն ունի ընկերութեան մէջ, զոր եթէ կը կատարէ՝ իւր արժանիքն հաւասար է մեծագոյն դերն խաղցող պաշտօնէին արժանեաց։ Եւ եթէ ընկերութեան օգտակարութիւնն չլինէր, հաճոյքն զոր ամենայն մարդ կը գտնէ իւր նմանին մերձաւորութեան մէջ բաւական պիտի լինէր ձգելոյ համար զմարդիկ առ միմեանս, և ինձ փափաքել տալոյ որ մեր պտոյտն ի միասին ընեմք։

Բ.

Պէտք չէ որ, սակայն, իմ ազնիւ ունկնդիրներս, նա մանաւանդ ազնիւ ունկնդրուհիներս տագնապին յանկարծ և խուսին ճանապարհորդութեան մի դժուարութիւնքն երևակայելով. ո՛չ, կ'ապահովեմ զինքեանս որ այս ճանապարհորդութիւնն ոչ ումեք նեղութիւն պիտի պատճառէ, ոչ իսկ զոք պիտի ստիպէ տեղէն շարժիլ։ Այսպէս, անշարժ, պիտի երթամք, բայց արագ, արագ, աւելի արագ քան եթէ շոգեկառքի մը մէջ լինէինք, շոգեկառքի, որ հեղինակն, փառք Ստեֆենսոնն անգղիացին, մի անշուք հանքագործ, 1848ին մեռաւ յարգեալ ի Գարգոն գիւղային կենաց անդորրութեան մէջ, — և Լիվըրբուլ, ուստի ի Մանչեսթեր ձգուած երկաթեայ գծին վերայն քալեցուց առաջին անգամ Ստեֆենսոնն իւր հրաշագործ կառքն, մի արձան կանգնեց նորա յիշատակին։

Ստեֆէնսոնն . . . սատուցիս ի՛նչ մեծ մարդ և ի՛նչ մեծ ծառայութիւն մարդկութեան. ջնջել միջոցն, երկրագնդին մարմնոյն վերայ ոլորել կենսատու երակաց նորանշան մանուածապատ ցանց մի, խնայել ժամանակն՝ հարստութեանց առաջինն, արագ հաղորդակցութեան մէջ դնել ժողովուրդներն, լեզուներն, կրօններն, քաղաքակրթութիւնքն, կործանել ազգաց նախապաշարումներն միմեանց վերայ, տալ նոցա ճանչել և սիրել զիրեար, և պատրաստել ուղին ազգերու դաշնաւորութեան, ազգերու եղբայրութեան, ահա որպիսի՛ է օգուտն այն շոգեշարժ մեքենային, որ երբ իւր եռևէն կառախմբոց երկայն շար մի ձգած, իւր կողերէն հուր ու ծուխ ժայթքելով և գագաթին վերայ կրելով շոգւոյ կերկնակարկառ մի գարդմանակ, սուլելով ու շչելով, որոտնդոստ վիշապաձայն կը սուրայ կայծակնընթաց դաշտերու և լերանց մէջէն. գիւղեր քաղաքներ կոխելով անցնելով մի քանի վայրկենի մէջ, կը թուի լինել նոր ժամանակաց յառաջդիմութեան բոցաշունչ ոգին, որ կ'ընթանայ արագ, ոչ յաջ նայելով և ոչ յահեակ, փշրելով իւր ոտից տակ ամէն խոչընդոտ, հարթելով առապարներն, լնլով ձորերն, սանլով անդնդոց վերայէն, փոթորկելով զերկիր և զերկին, ազգէ յազգ, աշխարհէ յաշխարհ թռչելով և զամէնքն ընդգրկելով ընդխառնելով իւր հսկայազօր թևոց մէջ։

(Շարունակելի) Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Ի ՓՈՔՐ ԱՍԻԱՅ

Ճիզուիթք և Մարսուանի Բողոքական Միսիոնարք.—Խնդիր ապահարզանի ի Զարշամպա.—Անսխալ անդամք Բողոքական եկեղեցւոյ.—Կրօնամոլութիւն Բողոքականաց մէջ.

Մինչդեռ Ամերիկայի Միսիոնարք շատ անգամ մեծ ջանքեր կ'ընեն զբօսայ ուղղութիւններ տալով Ճիզուիթայ ի Փոքր-Ասիա և ի Հայաստան մտցնելիք գրգռմանց ու մոլորութեանց առաջքն առնուլ, զորս այդ բարի Յիսուսեաններուն համար մի սկզբունք համարուած է տարածել իրենց պատուած տեղերը, ընդհակառակն Մարսուանի Միսիոնարաց հովուութեամբ կառավարուած եկեղեցիք կարծես օր ըստ օրէ ժողովրդեան մէջ գայթակղութիւն ու կրօնական զեղծմունք աւելցնելու կը միտին ի մեծ ցաւ սրտի մեր Բողոքական Հայ ողջամիտ եղբարց։

Զարշամպայի մէջ քանի տարիէ ի վեր վեց տուն Բողոքականք կային, որք ժամանակին ինչ ինչ պատճառաւ վշտացած լինելով իւրեանց Առաջնորդէն և կամ իշխաններէն, դիմած էին Ամերիկացւոց պաշտպանութեան։ Սոքա մի քանի տարի յառաջ մերայնոց մէջ տեղի ունեցած Առաջնորդական խռովքէն օգուտ քաղելով, յաջողած են Գափու-Գայեա անուն գիւղին մէջ երեսուն տուն ժողովուրդ որսալ՝ խոստանալով զիրենք ազատել հարստահարութենէ Ամերիկայի հպատակ գրելով (*)։

Այժմ քաղաքիս մէջ չորս տուն միայն մնացած է, որոց նշանաւորն է Ապահի Եղիա անուն անձն, որ քանիցս Հայկական Ս. Եկեղեցւոյ գիրկը վերադառնալէ և իւր չափահաս զաւակները հանդիսով մկրտել տալէ յետոյ, դարձեալ Բողոքականութեան յարած է, և յապացոյց իւր հակաքրիստոնէական ընթացից, կ'արձակէ իւր կինը որ Հայկական Ս. Եկեղեցւոյ անդամակցութեան կը վերաբերի, տալով ձեռքը մի «արձակման թուղթ»։

Յետ մի քանի աւուրց, կնոջ խնդրանօք կը կոչեմ զինքն յԱռաջնորդարան և կը յորդորեմ քրիստոնէական սիրով ապրիլ միմեանց հետ. բայց նա կը յայտնէ ինձ թէ իւր կինը անհնազանդ է, անհնազանդ կին մը անհաւատ է և անհաւատ կին մը կրնայ արձակուիլ. երբ ես կը յայտնեմ իրեն թէ իւր այդ տրամաբանութիւնը շատ սխալ է, և թէ Քրիստոնէութիւնը բնաւ չներեր մի այդպիսի հետևութիւն հանել անհնազանդութենէ. ինքն կը պատասխանէ թէ «ուրեմն կրնամ ասել թէ կինս պոռնիկ է, զի իւր մօր տուն կը յաճախէ՝ որ ըստ իս մի անպարկեշտ կին է»։ սակայն կնոջ խօսքին նայելով, այս ամէն անհամաձայնութեան միակ պատճառն ոչ այլ ինչ է, բայց եթէ իւր Հայկական Ս. Եկեղեցին յաճախելն, որ ինչպէս կ'երևի, իւր կրօնամոլ էրկան խիստ ծանր կուգայ եղեր։

Այսպէս երբ չկարացի համոզել յիշեալ պարոնը որ իւր կնոջ հետ քրիստոնէավայել սիրով կենակցի, և լսեցի մանաւանդ որ Սամսոնի քարոզիչ Պ. Կիւլպէնկը տեղւոյս ժողովարանին մէջ այդ ամուսնութիւնը որ տասն տարի յառաջ տեղի ունեցած էր, ի պաշտօնէ լուծեալ հրատարակած է և ոչ թէ առժամանակեայ բաժանեալ, յայնժամ գրաւոր բողոքեցի Մարսուանի Բողոքական Հայոց Ազգ. Ժողովոյն, որ իւր կողմանէ քննիչ կարգեց Մստ. Հէրիկ Ամերիկացի Միսիոնարը։

Այս մասին որչափ որ գոհ եմ Պատ. Ժողովէն, նոյնչափ ևս դժգոհ եմ Պ. Միսիոնարի կատարած քննչութենէն։

Վասն զի երբ իւր երկու անդամոց հետ Առաջնորդարան եկաւ և յետ մի քանի քաղաքավարական խօսքեր փոխանակելոյ խօսք բացուեցաւ սոյն խնդրոյ վրայ, Պատուելին ասաց թէ «այդ ապահարզանը մեզ համար մի որոշուած իրողութիւն է»։ Ինչպէ՞ս, հարցուցի հետաքրքրութեամբ։ «Որովհետև, յաւելեց, Գափու-Գայեայի եկեղեցին, յիշելով տեղւոյս Բողոքականաց վկայութեան, վճռած է այդ կնոջ արձակումը. ուստի անհնար է մեզ այդ վճիռը քակել»։ Վերստին հարցուցի. «Բայց թէ՛ սոյն գտնուողները և թէ՛ այդ եկեղեցին կազմող անդամներն առանց բացառութեան տգէտ և կարդալ չգիտցող անձինք են և քարոզիչն ու դատաւորն իսկ Ս. Գրոց անտեղեակ, ինչպէս կարելի է այդպիսի խեղճ արարածներու քմածին որոշումը կամ մոլեռանդ կիրքը եկեղեցւոյ վճիռ համարել»։ Սորա ի պատասխանի Պատ. Միսիոնարը իւր բնական պաղարիւնութեամբ հետևեալը խօսեցաւ. «Նոքա մեզ համար արժանահաւատ անձինք են զի եկեղեցւոյ անդամք են, և ես միայն նոցա վճռին գործադրիչը պաշտօն ունիմ»։

Երկու ժամ վիճաբանելէ յետոյ, Պատ. Միսիոնարին սոյն խօսքերուն վրայ խորհրդածելով սա եզրակացութեան հասայ թէ, եթէ Հռովմէական եկեղեցին մի անսխալ Պապ ունի, ընդհակառակն Բողոքական եկեղեցին ունի նոյնչափ անսխալ Պապեր, որչափ անդամներ. մինչև իսկ մեր Գափու-Գայեայի ամենախեղճ գիւղացիներուն մէջ ևս, որք Միսիոնարին բաժնուելէն անմիջապէս ետքը յիշեալ Եղիան պսակել տուին, և այն այնպիսի մէկուն ձեռօք, որոյ ինչ կրօնքի յարած լինելը յայտնի չը լինելէն և մի եկեղեցական մասնաւոր իշխանութիւն չունենալէն ի զատ, ինչ նողկալի վարուց ու բարուց տէր մի անձն լինելը եթէ ուզէ հասկնալ հետաքրքիր մէկը, բաւական է որ գաւառիս ո՛ և իցէ ազգէ մի անհատի հարցնէ՝ Հէքիմ Ցորբէնը . . . ։

Սոյն անձն երկու տարի յառաջ մի քանի պարզամիտ գիւղացիներ համոզելով Տէօվլէթեան Յարութիւն Սրբազանին կը դիմէ քահանայանալու և զայն ևս կը յաջողի համոզել. սակայն Թաղ. Խորհուրդը կ'ընդդիմանայ Սրբազանին՝ յայտնելով նորա արատաւոր կեանքը. որոյ իբր պատասխան Նորին Սրբազնութիւն կը յարէ սա առածը. «գըրք կին կինահքեար օլուր, կին թէօվպէքեար». վերջապէս Թաղ. Խորհուրդն աշխատելով ուր ուրեմն կը յաջողի Սրբազանին վռնտել տալ այդ խաբեբային։

Արդ կը հարցնեմ Պ. Միսիոնարին. ի՞նչպէս կը ներէ մի այսպիսի անձի ձեռօք կատարուած ապօրէն կրկնամուսնութեան որով դուռ կը բանայ այնպիսի զեղծմանց որք բաց ի երկու համայնոց եղբարց մէջ սիրոյ ցրտութիւն յառաջ բերելէ, կրնան անկիրթ և անուս ժողովրդեան բարոյականին ևս սպառնալ։

Գափու-Գայեայի մէջ կան տասնի մօտ անձինք, որք անդադար կը պսակեն այն Հայ երիտասարդներն, որք կամ մերձաւոր ազգականութեան ու խնամութեան և կամ տարիքի անյարմարութեան պատճառաւ մեզմէ հրաման չեն կրնար առնուլ. ա՞յս է միթէ Աւետ. եկեղեցւոյ Սահմանադրութիւնը. արդեօք այսպիսի անկիրթ ու տգէտ մարդոց ձեռքը կրօնքը խաղալիկ դարձնելը միթէ գայթակղութիւն չէ՞ պատճառեր Բողոքական Հայ եղբարց, որք տակաւին պսակը մի կրօնական սրբազան կապ կը համարին ամուսնական միութեան։

Ի վերջոյ խորհուրդ կուտամ այդ գայթակղելի ընթացից Տէր Բող. եղբարց, որ զղջանան Քրիստոսի եկեղեցին իրենց տգիտութեան ու կրից ծառայեցնելու յանդգնելէ. որպէս զի իբրև վէմ գայթակղութեան երկանաքարին իրենց վիզը կախուած չընկղմին դժոխոց անդունդն՝ ըստ աւետարանին անսուտ բանին։

Բնիկ Մարսուանցի Պ. Կարապետ Ճանիկեան, որ ութ տարիէ ի վեր Բողոքականաց մէջ դատաւորութեան ու քարոզչութեան պաշտօն կը վարէր և բաւական ժամանակ է միևնոյն պաշտօնով ի Զարշամպա կը գտնուէր, նախորդ ամսոյ 18ին յիւր մայրենի եկեղեցւոյ գիրկը վերադառնալու բաղձանօք փոխ-Առաջնորդին դիմեց, որ ընդունելով նոյն ամսոյ 21րդ աւուր [illegible] կիւրակէին սիրաւ Հայաստանեայց Եկեղեցին երթևեկել։

Փոխ Առաջնորդ Ճանիկու

ՄԱՄԲՐԷ Ծ. Վ. ԲԶՆՈՒՆԻ

2 մարտ 1882

ի Զարշամպա.

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ

«ԱՐՔԱՅՆ ԶԲՕՍՆՈՒ»

Հայ Թատրոնն իւր գեղեցիկ երեկոյթներու շարքին մէջ հատ մ'ալ աւելցուց։

Արքայն զբօսնու ներկայացումն, ի նպաստ Վարագայ Սանուց ընկերութեան, տեղի ունեցաւ Շաբաթ գիշեր, Մարտ 13/25ին, ինչպէս յայտարարուած էր կանխաւ։ Դերասանք առհասարակ շատ լաւ կատարեցին իւրեանց դերերն։ Պ. Սիսակ, Ֆռանսուա Առաջնոյն դերով, և Պ. Պ. Մաղաքեան, Թռիպուլէի, նորա միմոսին դերով, Հայ բեմին պատիւն աւելցուցին. մին՝ կնամոլ, [illegible], կենաց փոփոխամտութիւնը շատ լաւ ուսումնասիրած էր, և միւսը կատարելապէս բարի, որ գեղեր հայր մի և միմոս մ'էր միանգամայն, և, ըստ պահանջման դերին, տեղ տեղ ա՛յնչափ լաւ կատարեց որ հանդիսական հասարակութիւնն իւր ջերմ գոհունակութիւնն յայտնելու համար կրկին ծափահարութեամբք պատուեց զայն։

Պ. Գ. Լճեցի, Սէն-Վալիէ ալեզարդ և պատկառելի ծերունւոյն դերը շատ լաւ յարմարցուցած էր իւր վերայ։

Սալթապատիլ հակառակորդի դերն բաւական լաւ կատարեցաւ. սուր և սպանութիւն, ահա իւր բոլոր զբաղմունքն. և իբրև անմեղին Պլանշի սպանիչ՝ ամենուն հակակրութիւն ազդեց։

Պարոնայք Նալպանտեան, Արապաջեան և այլ պալատականք գոհացուցիչ կերպով իրենց մոլի թագաւորին խնդակիցներն և նորա պժգալի արարքներուն գործակից պատկերացուցին։

Դերասանուհիներէն Օրիորդ Վ. Հէքիմեան, Սալթապատիլի քրոջ՝ Մակլոնի՝ դերն, և Տիկին Զ. Հէքիմեան, Պէռառ՝ պառաւ կնոջ դերն յաջողութեամբ կատարեցին։

Երկչոտ և անմեղ Պլանշ օրիորդի դերով, որ իւր նախընթաց սիրոյն զոհեց զանձն և յօժարակամ Սալթապատիլի դաշոյնին ներքև մեռաւ մարտիրոս մ'եղաւ, Օրիորդ Վիքթոր Շահինեան փայլեցոյց իւր դերասանական հանճարն։

Դերակատարք գոհ են անշուշտ որ իւրեանց յաջողակութիւնը կը գրուատեմք. նմանապէս դժգոհ պէտք չէ լինին երբ իրենց թերութիւններն յերևան հանելով կը քննադատեմք, և՝ եթէ կուզեն յառաջդիմել՝ պէտք է ուշ դնեն որ և է քննադատի արդար դիտողութեանց։ Պէտք է ուրեմն ասել անաչառապէս, թէ խաղը մի քիչ դանդաղ գնաց, ինչպէս կը դիտէր բարեկամ մը՝ հմուտ թատերական գործոյ։

Երաժշտական խումբն, ինչպէս կանխաւ գրած էինք, քանի իտալացի նուագածուներէ կը բաղկանայր, որոց կ'առաջնորդէր Տիգրան Էֆէնտի Չուհաճեան, ազգային անզուգական երաժշտապետ։ Արարուածոց ընդմիջման, զմայլելի ներդաշնակութեամբ նուագեցին Ռիւյ Պլաս և Մոյզ [illegible] եղերերգութիւնքն. իսկ Արշակ [illegible] օբերայի կտորն որ Եւրոպականին խառնուած Ասիական ախորժալուր եղանակներէ կը բաղկանար, հմայեց ու սքանչացոյց ունկնդիրներն, որք զայն անգամ մ'ալ լսելու համար բուռն ծափահարութեամբք թնդացուցին վերստին յարկն։

Բերայի շատ մը բարձրաստիճան ընտանիքներէ զատ, մայրաքաղաքիս զանազան թաղերէն ու գիւղերէն յոգնախուռն բազմութիւն մը փութացած էր գտնուիլ այս ազգային երեկոյթին։ Ներկայ էին նաև Արտաքին Գործոց Թարգմանիչն Մեծ. Իլիաս Էֆէնտի Զայեան, և Մեծ. Գրիգոր Էֆէնտի Չիլինկիրեան [illegible] Թարգմանիչն, իւր ազնուաշուք Տիկնոջ հետ, որ մի քանի օրէ ի վեր Պօլիս կը գտնուի։

Օսմանեան Պանքային Տնօրէն Պ. Ֆօսթէրի կը փոխանորդէր Բ. Տնօրէն Պ. Ֆօնհաս, որուն ի դիմաց ընկերութեան՝ հարկ եղած պատուաւորական ընդունելութիւնն ըրաւ Պ. Մ. Զէրազ, Ատենադպիր Կարգադիր Մասնախմբին։ Անշուշտ ընդհանուր շնորհակալութեան արժանի է Պ. Ֆօսթէր որ Հայ. ընկերութեանց ամէն ձեռնարկներուն համակիր կը գտնուի, և իւր թէ բարոյական և թէ նիւթական անդին աջակցութիւնը չզլանար։

Երեկոյթն ամենայն կանոնաւորութեամբ տևեց մինչև ժամը 7 1/2 և ամէն որ գոհ սրտիւ մեկնեցաւ, պահելով այս չքեղ ներկայացման յիշատակն, և ցաւելով որ խիստ քիչ անգամ տեղի կ'ունենան այսպիսիներ։ Անշուշտ հանրութիւնը գոհ է նաև Պ. Տիգրան Գալէմճեանէն, որ խումբ մը դերասաններ իւր շուրջն հաւաքած, մերթ ընդ մերթ այսպիսի երեկոյթներ կը կարգադրէ։ Հարկ է սակայն, որ կարևորութիւն տրուի թատրոնին, և քաջալերուին անոր պաշտօնեայներն, որպէս զի աւելի կանոնաւոր դիրք մ'ստանայ այս խումբն և թարգմանութիւններէ զատ, ազգային հասարակական և ընտանեկան կեանքէ քաղուած զանազան խաղեր ալ ներկայացնել կարողանայ. այս կերպով կարելի է արդիւնաւոր գործել թատրոնն և խրախուսել ազգային գրագէտներն ալ, քանի որ կուզեմք ազգին յառաջդիմութիւնն ուսմամբ ու կրթութեամբ ձեռք բերել։ Ազգի մը գրականութիւնը նորա յառաջդիմութեան ջերմաչափն է։

Ի վերջոյ կը շնորհաւորեմք Վարագայ Սանուց ընկերութեան Ատենապետը, Նշան Էֆէնտի Փափազեան, որ, առ ոչինչ գրելով բազմաթիւ դժուարութիւններ, յաջողեցաւ ընկերութեան գանձուն շուրջ 25-30 ոսկւոյ կլորիկ գումար մի գոյացնել (*), և որ աւելին է, Ազգին ծանօթացնել այդ ընկերութիւնը։

Վարագայ սանք ալ անշուշտ այսուհետև աւելի եռանդեամբ կ'աշխատին մատուցանել իրենց հայրենեաց երկրին և արդիւնաւոր ծառայութիւններ. Ազգը չզլանար տալ իւր դրամը կրթութեան համար, բայց, մեծ իրաւամբ, իւր տուածէն արդիւնք կ'սպասէ։

ՍՄԲԱՏ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Ընդծովեայ նորանշան շոգենաւ մը.— Թրանճան Թէօտորէնգօյ, որ Ռումանիացի երիտասարդ մեքենագործ մ'է, յաջողած է նաւ մը շինել որ կրնայ ծովուն տակէն քալել, և 22 ժամուան մէջ հարիւր հանգոյց ճամբայ ընել առանց երբեք ջրին երեսն ելնելու։ Արդարև իւր արագութիւնը չհաւասարիր ուրիշ շոգենաւներու արագութեան. բայց սուզանաւուց արագութիւնը կը գերազանցէ։

Այս նաւը պտուտակներու միջոցաւ ջրին մէջ կ'ընկղմի, և միևնոյն միջոցաւ ալ յառաջ կը մղուի։ Եւ երբ անգամ մը ջրին տակը իջնէ, ճամբուն վրայ գտնուած խոչընդոտները 40 մէթրօ հեռուէն տեսնելու չափ լոյս կրնայ մատակարարել. որով հակառակ միտում մը կը տրուի նաւուն, որպէս զի սոյն խոչընդոտին չի հանդիպի։

Գալով նաւաստեաց շնչառութեան համար պատրաստուած օդին. այս ալ կրնայ 12 ժամ բաւել. բայց երբ սպառի, առանց վերստին ջրին երեսը ելնելու, կարելի է նորոգել զայն՝ մթնոլորտին հետ հաղորդակցութիւն ունեցող հեռադիտական խողովակներու միջոցաւ։ Նաւուն խորասուզելն և յառաջ մղումն այնպէս մը կը կատարուին, որ երբեք ձայն չի լսուիր։

Այս ամէն օգտակարութիւնք եթէ գործնապէս ալ հաստատուին, անտարակոյս այս նորահնար նաւն ընդծովեայ պատերազմական գործիքներուն ամենէն ահարկուն պիտի լինի։ Բաց ասկից աւելի օգտակար ալ կրնայ ծառայել. զորօրինակ Պրայիլի մօտ Մալինի ջրանցքին մէջ 1877ի մայիսին ի վեր խորասուզեալ կը մնայ Լուֆթի Ճէլիլ անուն շոգենաւն, որ իւր մէջ կը պարունակէր այն ժամանակի Դանուբի Օսմանեան նաւատորմին քանի մը միլիոն դահեկանի գանձն, որ կարելի պիտի ըլլայ ջրին տակէն հանել սոսկ այս նաւուն շնորհիւ, և եթէ յաջողի այս դրամը հանել, այն ատեն ուրիշ ընկղմեալ նաւեր ալ մեծապէս պիտի օգտէն։

Մօտերս Ամերիկայի արևմտեան կողմը փոքրիկ քաղաքի մը մէջ տիկին մը վախճանեցաւ որ թէ՛ բժիշկ և թէ՛ միանգամայն վիրաբոյժ էր. արդէն Ամերիկայի վերջին պատերազմին ժամանակ, իւր ամուսնոյն ընկերացած էր վիրաբուժական պաշտօն ունենալով այն գունդին մէջ որուն կը հրամայէր իւր ամուսինը։ Նա երբեք չէր վախնար թշնամեաց կրակին տակ վիրաւորեալները խնամելու. և այս պատճառաւ իւր մէկ աչքը կորսնցուցած և բազկին վրայ ալ երկու վէրք առած էր. պատերազմէն ետքը դարձեալ չէր ըզգեցած այս տարազները և չարունակեց մինչ ցմահ։ Կառավարութիւնն Ջօնի տիկնոջ հարիւրապետի աստիճան և թոշակ շնորհած էր։

Այս զարմանալի կինը նաև 33 տարւոյ ամուսնական կենացը միջոցին 44 զաւակ ունեցած է, վեց անգամ երկուորեակ և երեք անգամ ալ երեք զաւակ մէկանց ծնելով։

Արուսեակին արևուն վրայէն անցնիլն, որ տարւոյս սեպտ. 6ին պիտի կատարի, և 122 տարին անգամ մը միայն կը կրկնուի, այն է 2004 թուին յունիս 7 ին, կը շարունակէ զբաղեցնել գիտունները։

Ֆրանսական կառավարութիւնն ութ մասնախմբեր պիտի ղրկէ, չորսը հիւսիսային և չորսն ալ հարաւային կիսագունտերն՝ այս աստղաբաշխական հետաքրքրաշարժ երևոյթն ուսումնասիրելու համար։ Յիշեալ մասնախմբերը կազմող անձինք մարտ 1էն սկսեալ վարժութիւն կ'ընեն Փարիզի դիտարանին մէջ, ուր նախապատրաստական աշխատութեանց համար գործիք մը շինուած է, որ Արուսեակին արևուն վրայէն անցնելու երևոյթը կը ներկայէ։

Եթէ կայ իւր սեռակին մէջ եզական երկաթուղի մը, այն ալ Քալիֆօրնիոյ խիստ հետաքրքրաշարժ երկաթուղին է, որ ամուր կերպով արմատացեալ մեծամեծ ծառոց գագաթէն ամենայն արագութեամբ կանցնի սուլելով և բուռն շոգի արձակելով անցորդաց աչացը, որք սարսափահար զարմացած կը մնան։ Այս օդային երկաթուղւոյն երկաթեայ գիծերը հաւասար հաստատութիւն ունեցող բարձրաբերձ

(*) Դահլիճն, որ իբր 45 ոսկի կը հաշուի, վերոյիշեալ գումարէն դուրս հանուած է։

ծառոց բունէրու վրայ զետեղուած են, եւ որոց վրայէն ամենածանր բեռնաւորեալ կառքերն անվտանգ կ՚անցնին։

Գալվէյրաք անուն նիհար եւ քիչ մ՚ալ սապատող պատանի մը մարտ 13 ին օրը, 1,500 ֆրանք գրաւ դնելով, երեք ժամու մէջ փարիզի բոլորտիքը պտըտեցաւ։

Փարիզի շրջագիծն է 44 քիլոմէթրէն քիչ մ՚աւելի. հետեւաբար քառորդ ժամու մէջ 4,250 մեթրոյ եւ մէկ վայրկենի մէջ 250 մեթրոյ ճանբայ քալած է։

Վէրնոյէէն կազէթ մը Սիպէրիոյ կը գրեն թէ մուկերու անհամար բազմութիւն յիշեալ քաղաքը պաշարած եւ գրեթէ բոլորովին աւերակ դարձուցած են։ Այս մանր չարագործները, թուով քանի մը միլիոն, Հնդկաստանէն գաղթած են, եւ նախ Ֆէրկանէէն անցնելով դէպ ի Պալխաշ ուղեւորած են, ցորենի ոչ մէկ հատիկ թողլով այն ագորեաց մէջ, զորս իրենց ճանբուն վրայ գտած են։

Փարիզի մէջ փոքրիկ տղայ մը իւր քրիստոնէականի դասը կը սերտէր։

—Եկեղեցւոյ խորհուրդները քանի՞ են, հարցուց մայրը։

—Եկեղեցւոյ խորհուրդ չմնաց, մայրիկ, պատասխանեց տղան, վասն զի վերջին խորհուրդն (վերջին օծումն ըսել կ՚ուզէ) հօրեղբօրս տրուեցաւ։

ՎՐԻՊԱԿ. —Գարնանամուտ եւ [illegible] յօդուածոյն հետեւեալ («Ի տես արփւոյն, թռչունի սիրահարի լուսոյն՝ օդոց դաշտերն ազատ կը հերձնուն») խօսքին մէջ պէտք է կարդալ Թռչունք սիրահարք լուսոյն։

ԱԶԴ

Առաքել էֆէնտի Գարամաթէոսեան եւ Ստեփան էֆէնտի Եազըճեան ընկերանալով ի միասին գրասենեակ բացեր են ի Պահճէ-գափուսու Բասիմ փաշա խան՝ թիւ 22 եւ 23, ուր ամէն օր ամէն տեսակ դատական ու չահադիտական գործի վերաբերեալ ո՛ր եւ է գրութիւնք խնամով կը խմբագրուին եւ թարգմանութիւնք կը լինին ամենայն ճշդութեամբ։ Անդ դասախօսութիւնք եւս կը լինին Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն, Անգղիերէն, Իտալերէն ու Գերմաներէն լեզուաց գործնական ու տեսական դիւրուսոյց մէթոտով. անդ թուաբանութիւն ու Տոմարակալութիւն եւս դաս կը տրուի՝ յիշեալ ուսմանց ու գիտութեանց ամէն մէկ ճիւղին մէջ ժամանաւորապէս հմուտ ուսուցչական մարմնոյ մի աջակցութեամբ։

Պատուական յաճախորդք եւ աշակերտք որ կը դիմեն յիշեալ գրասենեակը գոհ կը լինին ամենայն մասամբ։

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ եզական դարման է հերաց ամէն տեսակ դժուարութեանց եւ սոյն պատակին համար ծախուած ու[illegible] բաղադրութիւններէ առաւել գոհ կընէ գործածողները։

Մանաւանդ իգական սեռի գործածութեանը համար անհրաժեշտ է այս, քանզի կառատացնէ ու մետաքսանման փայլուն եւ կակուղ կընէ գլխու կարծըր մազը։ Որեւ է պատճառաւ գանաթափ եղածը անվրէպ իր նախկին գոյնին կը վերադարձնէ. անհաստատ մազը կը վերահաստատէ, թափածին տեղ նոր մազ կը բուսցընէ եթէ արմատը փճացած չէ (քանզի բնութեան մէջ ոչինչ կարող է մազ բուսցնել երբ արմատը փտած է), գլխուն ճերմակ թեփը շուտով կանհետացնէ. Մէկով բանիւ բնական ու փայլուն մազի առատութեամբ գլխոյն զարդարուելովը՝ գործածողը խիստ վայելչագեղ կերպարանք մը կստանայ։ Մայրաքաղաքիս մէջ եւ այլ տեղեր բազմաթիւ գործածողք այսպէս կը վկայեն. Անուշահոտ ջուր մ՚է, շիշը կանանչ թուղթի մէջ ամփոփեալ է. դեղավաճառք եւ այլ շատեր կը ծախեն. Այէրի Վիկօրը հարցնել պէտք է. Գլխաւոր տեղին է Մինասեանի Ամէրիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա կոստանդնուպոլսոյ։

ԿԼՈՒԱԹ

(ՆԱԽԿԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԳՕՆԹԻ ԵՒ ՇԱՀԻՆԻ)

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԾԽԱԽՈՏԻ ԵՒ ՍԻԿԱՐԻ

109 Կալաթա, Սանտրճըլար փողոց 109

Սոյն գործարանին մէջ մեծ խնամով կը պատրաստուին Եէնիճէի ընտիր բերքերէն՝ ամէն տեսակ ազնիւ ծխախոտ եւ հոտաւէտ Սիկար, որուն ստուգութեան կրնան փորձով վկայել ամէն ճաշակի տէր ծխողներ, եւ հաստատել թէ՝ մեր հռչակաւոր գործարանն իրաւամբ արժանացեալ է իւր նոր անուանակոչութեան, (այն է կլուաթ), վասն զի իւր նմանեաց մէջ մրցմամբ յաղթանակած եւ ֆառ[illegible] ստացած է։

Թէ՛ գաւառներէ եւ թէ՛ օտար երկիրներէ տրուած հրամաններն՝ ինչ քանակութեամբ որ ըլլան, փութանակի եւ ճշդիւ կը գործադրուին։

Գիներն խիստ չափաւոր են։

Մանաւորապէս Եւրոպա ղրկուելիք ապրանք ազատ են պանտրօլի տուրքէն ըստ մաքսային օրինաց։

Մեծ վաճառատուն ի Կալաթա, Սանտըճըլար փողոց 109։

Մասնաճիւղ ի Կ. Պոլիս, Պալըգ բազար 165։

ՏԷՄԻՐՃԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 15 մարտ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ. 110 1/4 առ	Անգլ. լիր
Փարիզ 3 » Ֆր. 22 90 առ	Օսմ. լիր

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. քօնս. գոցուեցաւ	13.12
բացուեցաւ	13 12
կէս օրին	13.11
	Անգլ. լիր
Սօսիէթէ ժէնէրալ 6 0/0	5.30
» Օթօման	4,10
Կ. Պոլսոյ Պանքան	9,15
Քրէտի ժէնէրալ 6 0/0 Օսմ. լիր	7,
Փոխ. 1863 (Մութօռ) 6 0/0 Ֆր.	,
» 1865 » 6 0/0	68,—
» 1869 (Բինար) 6 0/0	63,
» 1872 (Պօն տիւ թրեզօր)	22,
» 1873 (Բինար) 6 0/0	60,
Ռումէլիի երկաթուղի	50,
Լաւրիում	152,
Թրամուէյ (գ. կ.) Օսմ. լիր	370,
Թղթադրամ »	850
Չէվալէսիգ	45
Բէրօր	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն)

	Ղրշ.
Անգլիական ոսկի	110 10
Գաղղիական »	87 25
Բօլ	90 2
Գրիմից	81 20
Գառալին թուղթ	902
» արծաթ (Նոր)	90 25
Մէճիտիէի տարբերութիւն	103 2
Վեցնոց	125
Հինգնոց	208
Հինգնոց (անկէտ)	183
Մէթալիք	205
Պղինձ	670

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 27 մարտ

Անգլ. քօնս.	101 3/16
Օսմ. »	12 1/8
Փոխ. 1865	14 3/4
» 1869	13 3/8
» 1871	68 1/2
» 1872	24 1/2
» 1873	12 1/8
» 1877	80 1/2
Պանք Օթօման	19 7/8
Ռուս. փոխ. 73ի	85 7/8
Եգիպտ. միացեալ	67
» արտօնաւոր	89 3/8
Տայրա Սանիէ	67 1/4
Փոխ. Բօշիլտ	87
Փոխնկագիր փարիզի վրայ	,

Փարիզ 27 մարտ

Գաղղ. քօնս. 5 0/0	117.
» » 3 0/0	82.95
Օսմ. քօնս.	12.32 1/2
Փոխ. 1865	Ֆր. 74
» 1869	67.
» 1873	62.
Օսմ. Երկաթուղի	51.
Պանք Օթօման	783,75
Քրէտի Լիօնէ	780.
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)	—
» » Արեւելեան	—
Իտալ. քօնս.	89 65
Եգիպտ. միացեալ	338 75
Փոխնկագիր Լոնտ. վրայ	25 30

Վիէննա 27 մարտ

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	120.45
Ռումէլիի երկաթուղի	23,20

JONAS BROOK

BROTHERS

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԲԱՄՊԱԿ ԴԵՐՁԱՆԻ

ՔԷՉԻԼԻ ՄԱՔՍՐԱ ՊՐՈՒՔԻ

Թուրքիոյ համար ընդհանուր ներկայացուցիչ Գ. Գ. Սթօման եւ Տօլլինկէր, Կ. Պոլիս, Պահճէ Գաբու Բասիմ փաշա խան։

Լրագիրս ամէն օր կը հրատարակուի բաց ՚ի կիրակի եւ տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Կ. Պոլիս, Պահճէ-Գափու Ճէլալ պէյ խան թիւ 31 Մասիսի խմբագրատունը. Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց գրասենեակները։

ԿԱՐԻՆ Յովհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Երանոս էֆ. Սթամպոլեան.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եդուարդ էֆ. Մուրատեան
ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Խ. Մազմանեան.
ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէսլեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աբրահամ էֆ. Պէրգամայեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խոսրով էֆ. Խակիճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Էթմէքճեան էֆ
ԵՒԴՈԿԻԱ. Գէորգ էֆ. Նազարեան.
ԽԱՐԲԵՐԴ եւ ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ս. Ղազանճեան.
ՄՈՒՇ. Արմենակ էֆ. Թանազաեանց.
ՎԱՆ. Պետրոս » Գարամանեան.
ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ » Խարաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Կ. Ոսկերչեան
ՖՕՔՉԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Գ. Նիկողայոս Տ. Ղեւոնդեան.
ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. Պոլիս Ճէլալ պէյ խան

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITICH AND MERCANTILE
Insurance company

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԸԼ
Լոնտրայի եւ Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն Անգլ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000,000
Վճարեալ դրամագլուխ	450,000
Պահեստի դրամ հըրդեհի ճիւղէն գոյացեալ	1,156,690–1,606,690
1878ին զուտ հասոյթը	976,119

NORTHERN
Assurance company

ՆՈՐԹՀԸՐՆ
Լոնտրայի եւ Էպըրտինի ապահովութեան ընկերութիւն Անգլ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	3,000 000
Վճարեալ դրամագլուխ	150 000
Պահեստի դրամ հըրդեհի ճիւղէն գոյացեալ	380,000–530,000
Զուտ հասոյթ 1877ի	351,000

Սորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց եւ այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն թէ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, եւ այսպէս ապահովութեան եւ դիւրութեան աւելնալովը՝ Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բռնողներու ինքզինք ներկայացնել։

Գրեթէ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունիլ, ինչպէս Բերայի, Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն գաւառները։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000

ՄԱՐԻԹԱՅՄ
Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն
Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Սորագրեալք, շոգենաւերը, առագաստանաւերն եւ անոնց մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն տրուած են ընկերութեան կողմէ։

Գիներուն եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնալ ուզողք պէտք է դիմեն Ղալաթիա Քոմիսիոն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նոյնոց սենեակն առ

եւ Տնօրէն ամեն գործառնութեանց — Գործակատարն յիշեալ Ընկերութեանց

ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ — ՃՕՀՆ ԲԱՈՒԼ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1882 ՄԱՐՏ 1 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՐՏ 31

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
12 30	Ենիմահալլէէն Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Ենիք. (Ենիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)	32
1	Ենիքէօյ. Ստէնեա. Էմիրկ. Պօյաճըքէօյ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. (Արնաւուտգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	20
1 30	Ռ. եւ Ա. Գավագ Ենիմահալլէ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Ենիք. (Ենիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)—(Ուրբ. օրերը Ստէն Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ Հիսար Պէպէք.)	17
2 30	Ենիք. Ստէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. (Պէպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի (Բացի ուրբաթէ.)	22
3	Ենիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ. Թարապ. Ենիք. Ստէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. (Արնաւ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի ի Պէպէք. —Ուրբաթ օրերը Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ Գապաթաշ.	21
4 15	Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապիա. Ենիք Ստէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.	28
6 15	Ենիմահ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ. Բաշաղ, Ենիք. Էմիրկ. Գանլըճա. Ռ. եւ Ա. Հիսար. Գանտ. Արնաւ. Չէնկէլք. Պէյլէր. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկ. Իւսկ.	4
8 15	Ա. եւ Ռ. Գավագ Ենիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ. Ենիք. Էմիրկ. Պօյաճըք Ռ Հիսար. Պէպէք. Արնաւ Գուրուչ Օրթաքէօյ. Պէշիկթ. (Ուրբաթ օրերը Ստէնեա)	34
9 45	Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ. Թարապ. Ենիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար. Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկթ.	21

[illegible]

12 25	Պէպէք. Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթ.	21
1	Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթ.	4
1 35	Պէպէք. Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթ.	28
2 15	Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթ. Գապաթ.	32
3 5	Պէպէք, Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ.	20
4	Պէպէք. Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթ. Գապաթ. (Բացի ուրբաթէ)	32
10 45	Ռ. Հիսարէն ուղղակի կամուրջ	20
11 10	Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ. (Բացի ուրբաթէ)	22

Ասիական եզերք

12 20	Արնաւ. Վանիք. Չէնկէլք. Պէյլէրպ. Գուզկ. Գապաթ.	22
1	Պէյք. Բաշաղ. Գանլըճա. Ա. Հիսար. Գանտ. (Ժամ 1,30 ին Արնաւուտգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) Ուրբ. օրերը Վանիք. Չէնկէլք. Պէյլէրպ. Գուզ.	25
1 35	Արնաւ. Գանտ. Վանիք. Չէնկէլք. Պէյլէրպ. Գուզ. Պէշիկթ. (Բացի ուրբաթէ)	23
2	Պէօյիւք. Թարապ. Պէյքօզ. Բաշաղպահճէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար. Գանտ.—Ժամ 3 15ին Գանտիլլիի շոգենաւին պիտի հաղորդակցի։ (Ուրբ. օրերը Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզկ. Պէշիկթ.)	34
3	Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզ. Իւսկ. — Բացի ուրբաթէ.	23
4	Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.	17
9	Էմիրկ. Գանլճ. Ռ. Ա. Հիսար, Գանտ. Արնաւ. Չէնկ. Պէյլէրպ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկթ. Իւսկ. (Ուրբաթ օրերը ժամ 8,45 ին Պէօյիւքտէրէէն ելնելով Պէյքօզ, Բաշաղ. Ռ. Փ. մահ. պիտի հանդիպի)	23
10 30	Վանիք Չէնկ.	23

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

1 15	Պէշիկթաշ, Օրթաք, Գուր. Արնաւ. Պէպէք. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թարապիա, Պէօյիւքտէրէ. Ենիմահ.	28
2 20	Գապաթ. Իւսկ. Պէշիկթ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Արնաւ. Գանտ. Ա. եւ Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Ենիք. Բաշաղ. Պէյքօզ Թարապ. Պէօյիւքտ. Ենիմահ.	4
3	Պէշիկթ. Օրթաք, Արնաւ. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Ենիք Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզար.	21
5	Գապաթ. Պէշիկթ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Ստէն. Ենիք. Պէյքօզ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Ենիմահ. Գավագլար.	34
6 45	Իւսկ. Պէշիկթ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէրպ. Չէնկ. Արնաւ. Գանտ. Ռ. Հիսար. Գանլ. Էմիրկ. (Ուրբ. օրերը Ենիք. Թար. Պէօյիւքտ.)	25
8 15	Պէշիկթ. Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ.	21
10 30	Ռ. Հիսար. Պօյաճ. Էմիրկ. Ստէն. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Ենիմահ.	32
11 15	Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Ենիմահ.	34
11 35	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Ստէն. Ենիք.	20

[illegible]

1 30	Ուղղակի Արնաւ.	32
2 15	Պէշիկթ. Օրթաք Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք.	20
3 15	Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնաւ. Պէպէք. (Բաց ի ուրբաթէ)	32
10	Պէշիկթ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար. —Վափորի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի ի Ռ. Հիսար.	20
10 30	Պէշիկթ. Գուզկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք. (Բաց ի ուրբաթէ).	22
11 10	Գապաթ. Պէշիկթ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք. (Ուրբաթ օրերը ժամ 11ին) — Ենիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի ի Պէպէք.	28
11 40	Պէշիկթ. Օրթաք. Գուրուչ Արնաւ.	21
12	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ, Արնաւուտքէօյ.	22

Ասիական եզերք

1 20	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ենիք. —Բացի ուրբաթէ.	22
2 15	Իւսկ. Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Գանտ. —Բացի ուրբաթէ.	25
3 15	Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք.	17
9 45	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիք. (Գավագի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)	25
10 15	Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար; Գանլ. Բաշաղ. Պէյքօզ Մէզարպ. Ա. եւ Ռ. Գավաք. (Ուրբաթ օրերը, Ռ. Փաշա մահ.)	17
10 55	Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Արնաւ. —Բացի ուրբաթէ (Պէյքօզի շոգենաւին պիտի հաղորդակցի ի Գանտիլլի)	4
11 20	Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաղ. Պէյք. — Ուրբաթ օրերը ժամ 11ին Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիքէօյ հանդիպելով։)	25
11 40	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիք. Արնաւ.	25

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Իւսկիւտարէն Կամուրջ		Կամուրջէն Իւսկիւտար	
ժամ	ժամ	ժամ	ժամ
12 45	7	1 15	8
1 30	8 10 Պէշիկթաշ	1 45	9
2	9 20	2 15	9 35 Պէշիկթաշ
2 30	9 45	2 45	10
3	10 5	3 15	10 15
3 30	10 30	3 45	10 45
4	10 50	4 30 Պէշիկթաշ	11 5
4 45 Պէշիկթաշ	11 10	5 15	11 25 Գուզկ.
5 30	11 35	6	11 45
6 15	12 5	7	12 5 Գուզկ.

(Շաբաթ օրերը Գուզկունճուք չպիտի հանդիպի։)

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Իւսկիւտարէն Կամուրջ		Կամուրջէն Իւսկիւտար	
ժամ	ժամ	ժամ	ժամ
1	7	1	7
1 45	8 10 Պէշիկթաշ	1 40	8
2 30	8 40	2 25	8 50 Պէշիկթաշ
3	9 20	2 55	9 20
3 30	9 50	3 25	10
4	10 30	4 Պէշիկթաշ	10 30
4 45 Պէշիկթաշ	11	4 45	11 5
5 30	11 30	5 25	11 40
6 15	12 5	6 10	12 5

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ

Բաց ի ուրբաթէ Հարէմ եւ Սալաճագ բանող շոգենաւները։

5 30	Հարէմէն Սալաճագ	25
11	Հարէմէն Սալաճագ	25
3 15	Կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ	25
10 50	» » »	25

Կառափարձ շոգենաւին երթեւեկի ժամերը։

3 15	Իսկիւտարէն, Գապաթ. Սիրք
4 45	» Սիրքէճի
10 20	» »
11 30	» Գապաթաշ
3 45	Սիրքէճիէն Իսկիւտար
5	» Գապաթ. Իսկիւտար
11	Սիրքէճիէն Իսկիւտար
11 45	Գապաթաշէն Իսկիւտար

Ուրբաթ օրերը ժամը 3ին կամուրջէն շոգենաւ մ՚ելնելով՝ Իւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկէլք. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ռ. Փաշա մահ. Բաշաղ. հանդիպելով Պէյքօզ պիտի երթայ, եւ ժամ 4 1/2 ին Պէյքօզէն վերոյիշեալ նաւամատոյցները հանդիպելով կամուրջ պիտի վերադառնայ։